

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

Martina Minaříková

Mezinárodněprávní aspekty násilí na ženách

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Stanislava Hýbnerová, Csc.

Katedra mezinárodního práva

Datum ukončení práce: 24. 6. 2016

Tímto bych chtěla poděkovat paní doktorce JUDr. Bc. Alle Tymofaevě, Ph.D., za odborné rady a pomoc při vypracování této diplomové práce. Dále patří dík všem mým blízkým, kteří měli trpělivost a podporovali mě při tvorbě diplomové práce.

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Hradci Králové dne 24. 6. 2016

OBSAH

1. ÚVOD	6
2. METODOLOGIE	8
3. OBECNĚ O NÁSILÍ NA ŽENÁCH.....	9
3.1 Druhy násilí na ženách	10
4. MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA NÁSILÍ NA ŽENÁCH	14
4.1 Násilí na ženách v humanitárním právu.....	14
4.2 Násilí na ženách v kontextu ochrany lidských práv a rovnosti pohlaví.....	18
4.3 Další právní úprava na poli OSN.....	19
5. REGIONÁLNÍ ÚPRAVY NÁSILÍ NA ŽENÁCH	21
5.1 Evropský region	21
5.2 Africká unie.....	24
6. KONFERENCE V PEKINGU A AKČNÍ PLATFORMA.....	26
6.1 Dodržování vytyčených cílů	30
6.1.1 Zpráva afrického regionu	31
6.1.2 Zpráva evropského regionu	34
6.1.3 Zpráva regionu latinská Amerika a Karibská oblast	35
6.1.4 Zpráva asijské oblasti a oblasti Pacifiku.....	37
6.1.5 Zpráva regionu západní Asie	38
7. POSTAVENÍ ŽEN V REGIONECH - SROVNÁNÍ	43
8. VZTAH MEZI NÁBOŽENSTVÍM A NÁSILÍM NA ŽENÁCH	44
8.1 Jednotlivá náboženství a jejich vztah k ženám	44
<i>Křesťanství</i>	44
<i>Judaismus</i>	45
<i>Islám</i>	45
<i>Hinduismus</i>	47
8.2 Právo šaría a legitimita násilí na ženách z něj vycházející	48
8.3 Náboženský faktor – zhodnocení vlivu.....	51
9. ZÁVĚR	53
10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	55
10.1 Primární prameny	55

10.2	Sekundární literatura	58
11.	ABSTRACT – RESUMÉ	63
11.	ABSTRAKT - RESUMÉ.....	65
12.	SEZNAM KLÍČOVÝCH SLOV	67
12.	THE LIST OF KEY WORDS	67

1. ÚVOD

Téma mé diplomové práce Mezinárodněprávní aspekty násilí na ženách jsem si vybrala po důkladném rozmyslu. Chtěla jsem, aby téma bylo aktuální, mělo nějaký smysl o něm psát a aby se dotýkalo i širších rozměrů, nejen práva samotného. Všechna tato, mnou vytyčená, kritéria splnilo toto téma. Ačkoli se ve vyspělých zemích Evropy mnoha lidem může zdát tento problém vzdálený a nepřikládají mu mnoho významu, je třeba si uvědomit, že násilí na ženách se netýká jen lidí mimo náš region, ale i mnoha žen, které pobývají na našem území, třeba jako uprchlíci hledající azyl, pokud ovšem měly štěstí a dostaly se sem.

Aktuálnost problému násilí na ženách je možno zaznamenat z médií, která se však ani zdaleka nepřibližují svými zprávami rozsahu, kterého tento problém dosahuje. Je možno se dočíst o tom, jak byly dívky v Indii brutálně znásilněny, o tom, že si islámští radikálové nejen zotročují země, ale i ženy v nich, ale například obchodu s lidským masem, postihujícím především ženy a dívky se moc článků nevěnuje, neobjevují se mezi hlavními zprávami dne ze zahraničí, jejich poměrně stabilní stav se totiž nezařazuje do horkých novinek a problémů, které by mohly udivit čtenáře či diváka.

Ve své práci bych se ráda zaměřila nejen na klasické mezinárodní právo, jeho aktéry a jejich činnost v této oblasti, mezi něž řadím zejména OSN, Evropskou Unii a další, ale také na islámské právo, které s rozpínavostí islámských radikálů pomalu proniká do povědomí širší veřejnosti a díky kterému lze hlouběji zhodnotit vztah mezi násilím na ženách v islámských zemích a náboženskými doktrínami a právem Islámu. Pozornost však hodlám věnovat i dalším náboženským směrům, ačkoli ne tak důkladně. Dále budu hodnotit vývoj situace a význam činnosti mezinárodních aktérů v této oblasti, konkrétně pak ve vztahu s konferencí v Pekingu, která se uskutečnila roku 1995 a jež se stala přelomovým bodem pro mnoho žen. Tento rok se pak navíc jedná o dvacetileté výročí této konference Peking +20, přičemž jsou snahy o aktualizaci akční platformy, její zviditelnění, větší prosazení a důkladnější zpracování jednotlivými vládami světa. Vzhledem k tomuto významnému výročí a posílení snah aktivistek v této oblasti je třeba jim věnovat větší pozornost.

Jako svůj hlavní úkol v této práci si vytykám přiblížit, jak svět reaguje na právní normy, usnesení, deklarace a nejrůznější další pokusy mezinárodního společenství, jako

např. Deklarace OSN o odstranění násilí na ženách, přijatá roku 1995 na konferenci v Pekingu, jak konkrétně aplikuje normy a zda se vůbec díky těmto snahám o normalizaci, které neustále probíhají napříč mezinárodním politickým spektrem něco mění, zda skutečně dochází k zlepšování postavení žen v celosvětovém měřítku, zda jsou oběťmi násilí méně než dříve a jestli vůbec mají tyto normotvorné snahy vliv na chování společností, které svůj chod zakládají na mnohem starších dokumentech, zejména pak náboženských. Náboženské dokumenty jako je Korán, Sunna, Bible a další hrají v mnoha kulturách prim a celá společnost je řízena fakticky jen na nich, především pak v islámských státech se můžeme setkat i se samotným právním systémem postaveným na náboženských tradicích – právem š'aría. Ovlivňuje tedy vůbec mezinárodní společenství a jeho snahy v zamezení páčání násilí na ženách tyto nejvíce problémové oblasti světa?

2. METODOLOGIE

V této práci se budu zabývat druhy násilí na ženách, jejich obecným vymezením, obvyklým výskytem v rámci jednotlivých zeměpisných oblastí a možným spojením mezi náboženstvím, které je v těchto oblastech rozšířené a problémem násilí na ženách. V rámci jednotlivých oblastí se budu zabývat nejen vlivem náboženství na možné zvýšení výskytu násilí na ženách, ale také regionálními právními úpravami v oblasti zamezení násilí na ženách, skrz které se dostanu až na rovinu celosvětově mezinárodněprávní, ve které budu zkoumat především obecnou právní regulaci tohoto problému, aktéry mezinárodního společenství, zabývající se touto problematikou a jejich činnosti v této problematice.

Pomocí metody komparativní analýzy budu porovnávat nejen právní úpravy jednotlivých regionů, jako je Afrika, Evropa a Asie, ale i vlivy základních náboženských proudů jako je křesťanství, islám, judaismus a hinduismus na výskyt násilí páchaného na ženách. Podrobněji se zaměřím na islám, který se zdá být největší hrozbou v současné mezinárodní situaci, přičemž právě v islámu a právu šarí'a budu hledat názory a právní normy týkající se postavení žen, které se nejvíce vymykají názorům západní společnosti¹.

Rozborem mezinárodněprávní úpravy problematiky násilí páchaného na ženách a následným zhodnocením této úpravy se dostanu i k aktérům mezinárodního práva, kteří se zabývají touto problematikou. Činnost těchto aktérů a jejich výsledky budu hodnotit dle úspěšnosti zamezení páchaní násilí na ženách, a to dle srovnání se stavem před přijetím základních mezinárodněprávních úprav na rovině boje proti násilí na ženách a stavem po přijetí. V hodnocení budu vycházet ze zpráv jednotlivých regionů, které byly v nedávné době vytvořeny na základě zpráv národních, k příležitosti významného výročí v oblasti úpravy postavení žen. Tyto zprávy hodnotí dané oblasti objektivně a shrnují základní úspěchy i cíle do budoucna, na které je třeba zaměřit úsilí. Oblasti úpravy násilí na ženách rozdělím do základních kategorií, kdy každou z kategorií stručně objasním a vymezím její základní specifika.

---

¹ Evropa a ostatní regiony s podobným smýšlením, kulturními a historickými tradicemi a hodnotami.

3. OBECNĚ O NÁSILÍ NA ŽENÁCH

Po dlouhou dobu nebyla definice násilí na ženách k dispozici v dostatečně komplexní formě reagující na všechny škodlivé praktiky ve společnosti se vyskytující, až Deklarace OSN o odstranění násilí na ženách, která byla mezinárodním společenstvím přijata roku 1993, definuje tento jev jako: „jakýkoli násilný čin motivovaný rozdíly pohlaví, jehož výsledkem je nebo může být fyzická, sexuální nebo psychologická újma či utrpení žen, včetně vyhrožování takovými činy, nátlaku nebo svévolného omezování svobody a to veřejném i soukromém životě.“² Dále tato deklarace násilí na ženách vyjadřuje jako: „projev historicky nerovných vztahů mezi muži a ženami, které vedly k dominanci mužů nad ženami a k diskriminaci žen ze strany mužů a znemožnily ženám jejich rozvoj.“³

Dle Deklarace OSN o odstranění násilí na ženách⁴ jsou zejména zranitelné skupiny žen, které lze zařadit do menšin, domorodých národů, uprchlíků, migrantů, ženy žijící v odloučených komunitách, opuštěné ženy, ženy v nápravných zařízeních či vykonávající trest odnětí svobody, děti ženského pohlaví, postižené ženy, staré ženy a ženy přítomny ozbrojenému konfliktu.⁵

Ačkoli dnes žijeme ve 21. století, je násilí na ženách stále přítomnou skutečností a to i přesto, že Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen⁶ byla přijata již roku 1979, tedy od jejího přijetí uběhlo více než 30 let. Osobně považuji násilí na ženách jako diskriminaci té největší síly, především díky tomu, že v oblastech, kde dochází k masovému výskytu násilí na ženách, je vztah k ženám pojímán podřadně a stejně tak ženy samotné jsou považovány, jako lidské bytosti s nižším postavením a menšími právy. Nabízí se tedy otázka, zda se smluvní státy Úmluvy skutečně snaží naplňovat články, které se zavázaly uvést v život, nebo zda je Úmluva jen dalším výstupem mezinárodního práva, bez širšího významu je omezený a byla přijata jen díky sílícím tlakům společnosti bez opravdové vůle států něco změnit. Článek 2 Úmluvy říká: „Státy, smluvní strany, odsuzují diskriminaci žen ve všech jejích formách, souhlasí

---

² Deklarace OSN o odstranění násilí na ženách, 1993, čl. 1

³ Deklarace OSN o odstranění násilí na ženách, 1993, preambule

⁴ Dále jen „Deklarace“

⁵ Deklarace, Preambule

⁶ Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminace žen, New York, 18. 12. 1979, dále jen „Úmluva“.

s tím, že budou všemi vhodnými prostředky a bez prodlení provádět politiku odstranění diskriminace žen,...⁷. Pokud by státy dokázaly naplnit tento článek důsledně, pravděpodobně by nebylo nutné přijímat Deklaraci a zabývat se násilím na ženách, protože by tento problém byl potlačen, ženy by byly chápány jako rovnocenné bytosti s muži, mezinárodní společenství a mnohé mezinárodní organizace by se nemusely potýkat s tímto negativním faktem, s faktem, že po celém světě jsou stále místa a společnosti, které ženu považují za méněcennou a chovají se tak k ní, upírají jí základní práva a omezují její svobody.

3.1 Druhy násilí na ženách

Základní druhy násilí na ženách nebo také formy jsou mimo jiné stanoveny v článku druhém Deklarace. Řadíme sem následující:

- ***Domácí násilí,***

keré může mít formu fyzického, psychického, sexuálního, sociálního i ekonomického násilí mezi partnery. S touto formou násilí se můžeme setkat nejen v méně rozvinutých kulturách, ale i v Evropě, Severní Americe a dalších oblastech moderního světa, kde se, bohužel, stále potýkáme s případy zneužívaných žen, které se staly oběťmi násilí páchaného jejich partnerem či další blízkou osobou. Z našeho českého prostředí můžeme za příklad uvést Moniku Doubicovou, která po dlouho trvajícím týrání, které na ní bylo pácháno, dokonce napadla svého partnera a za tento trestný čin byla odsouzena k trestu odnětí svobody, později jí byla udělena milost od prezidenta republiky.

- ***Znásilnění, sexuální zneužívání,***

pod tento název přiřadíme všechny sexuální úkony, které byly vynuceny násilím, pod pohrůzkou násilí nebo zneužitím bezbrannosti jiného.⁸ Se znásilňováním se také často setkáváme ve válečných konfliktech, přičemž je znásilňování považováno za jakýsi prostředek boje, způsob ponižování nepřátel. Setkat se můžeme i s případy, kdy vykonáním soulože s pannou, často i pouhým kojencem má dojít k vyléčení HIV či AIDS, přičemž tato naprosto směšná teorie

---

⁷ Zákon č. 62/1987 Sb. o Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen

⁸ viz. Trestní zákoník, § 185

je poměrně rozšířená v oblastech Subsaharské Afriky, kde dochází k tisícům znásilňování nemluvňat, právě za účelem vyléčení viru HIV, či samotné nemoci AIDS. Lze se domnívat, že tato fáma vzešla ze starší verze rozšířené už ve Viktoriánské Anglii, kde se tradovalo, že sex s pannou měl být účinným způsobem jak vyléčit syfilis.

Dle zpráv Rozvojového fondu pro ženy – UNIFEM je situace natolik vážná, že: „Znásilnění či pokus o něj ve svém životě zažije až každá pátá žena.“⁹ a „Dívky jako děti a dospívající jsou významně častěji oběťmi sexuálního zneužívání a násilí než chlapci.“¹⁰

- **Obchod se ženami,**

za účelem sexuálního nebo jiného zneužívání a do této kategorie dále podřazujeme nejen vykonávání nucené práce, ale i prostituci, která je často vyžadována pod hrozbou fyzického nebo psychického násilí. Obchod se ženami je velmi rozšířeným druhem mezinárodního organizovaného zločinu, kdy důvody pro jeho rozšířenost existují mnohé, ovšem jedním z nich je i často nejistá situace na ekonomických trzích. Nerespektování lidských práv a vnímání žen jako kusů zboží je pak dalším důvodem rozvoje tohoto byznysu. Toto vnímání žen je pak často dáno kulturními tradicemi a úspěšnost takového zločinu je zapříčiněna obvyklým napojením skupin na země původu obětí.¹¹ „Vzhledem k tomu, že tolerance prostituce v Evropě vede k nárůstu obchodování se ženami za účelem sexuálního zneužívání do Evropy a sexuální turistiky, ...“¹² Dle slov Evropského parlamentu je prostituce a obchod se ženami nejen problémem Afriky a jiných méně rozvinutých oblastí, ale i Evropy, kde je tento jev zapříčiněn tolerancí prostituce, což ovšem můžeme sledovat i na ustanovení trestního zákoníku v naší zemi, kde samotná prostituce není ilegální činností¹³.

---

⁹ United Nations. *Regions and countries*. (online). Leden 2016 (cit. 17. 1. 2016). Dostupné na WWW: http://www.un.org/womenwatch/directory/regions_and_countries_20.htm,

¹⁰ Shrnutí závěru 4. světové konference o ženách v Pekingu 1995 v porovnání s českou situací 1998

¹¹ Hýbnerová, S.: „Smluvní úprava OSN k potírání obchodu se ženami a dětmi za účelem sexuálního vykořisťování“ in: Právní následky mezinárodně protiprávního chování, UK, PF, Praha 2007

¹² Evropský parlament. *Usnesení Evropského parlamentu ze dne 26. listopadu 2009 o odstranění násilí páchaného na ženách*. Brusel 2009

¹³ V § 189 TZ můžeme nalézt trestný čin Kuplířství a v následujícím § 190 trestný čin Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí, ale samotná Prostituce jako trestný čin není stanovena, proto lze usuzovat, že Evropský parlament ve svém Usnesení výše zmíněném dostatečně vystihl podstatu věci.

- **Mrzačení ženských genitálií a ostatní škodlivé tradiční praktiky.**

S těmito činnostmi se setkáváme jak v islamistických společnostech, nalézajících se nejen v Africe, ale i na blízkém východě a i v jiných částech Afriky, kde není přítomen islám, ale vládnu rodová zřízení a převládají názory šamanů a staré zvyklosti. Dle Světové zdravotnické organizace se mrzačení ženských genitálií dělí na čtyři druhy: „klitoridektomie, excize, infibulace, a ostatní bolestivé zákroky v oblasti ženských genitálií.“¹⁴ Pojem klitoridektomie označuje: „částečné nebo úplné odstranění klitorisu, někdy pouze odstranění ženské předkožky.“¹⁵ Excize je zákrok, ve kterém jsou odstraněny malé, tedy vnitřní pysky a klitoris. Při infibulaci jsou odstraněny jak malé – vnitřní stydké pysky, tak vnější – velké pysky, přičemž se sešijí obě strany vagíny k sobě a je ponechán pouze malý otvor na močení, které je pro ženu samotné velmi bolestivé. Tento třetí způsob je též nazýván faraónská obřízka, v současné době je hojně praktikován na území Somálska.¹⁶ Mezi ostatní mrzačící zákroky v oblasti ženských genitálií (4. kategorie) jsou WHO řazeny: „napichování, propichování, vřezávání, seškrabování a vypalování“¹⁷. Dle statistik Světové zdravotnické organizace bylo více než 125 milionů žijících dívek a žen obřezáno napříč 29 zeměmi v Africe a na Středním východě. Dívky jsou tomuto zákroku podrobovány nejvíce do 15 let. Tyto procedury způsobují krvácení, problémy s močením, pozdější výskyt cyst a infekcí. Mnohdy se ženy následně potýkají nejen s psychickými problémy, ale i s obtížemi při porodu.¹⁸

Kromě ženské obřízky spadají do této kategorie i tzv. vraždy na cti, další z praktik objevujících se především mezi muslimským obyvatelstvem. Jedná se o vraždy, které jsou páčány ve jménu cti rodiny, která je často pokládána za porušenou, pokud si dívka například odmítne vzít otcem zvoleného muže za manžela. Nebo pokud je manžel podveden, může se mstít své ženě právě ve

---

¹⁴ World Health Organization. *Female Genital Mutilation*. (online) Červen 2015 (cit. 6. 6. 2015) Dostupné na WWW: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/>,

¹⁵ Ibid.

¹⁶ UNICEF. *Eradication of female genital mutilation in Somalia*. (online) Únor 2016 (cit. 10. 2. 2016) Dostupné na WWW: http://www.unicef.org/somalia/SOM_FGM_Advocacy_Paper.pdf

¹⁷ World Health Organization. *Female Genital Mutilation*. (online) Červen 2015 (cit. 6. 6. 2015) Dostupné na WWW: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/>

¹⁸ Ibid.

jménu náboženství. Časté jsou případy politiky kyseliny, kdy si následky tohoto činu (pokud přežije) nese žena nadsmrti.

- ***Genderocida,***

k níž dochází prostřednictvím zabíjení nemluvňat či interrupci plodů ženského pohlaví či nedostatečnou výživou a lékařskou péčí u ženského pohlaví. „Genderocidou označujeme fakt, že v zemích jako je Indie, Čína nebo Bangladéš, dochází pořád ještě k tomu, že se rodí více chlapců než děvčátek. Souvisí to s vědeckým pokrokem, který umožňuje rodičům během těhotenství dopředu zjišťovat pohlaví dítěte a chlapci jsou v dané kultuře silně preferováni a dívky diskriminovány. Dochází tedy v případech děvčátek k častější interrupci, případně k „záměrnému“ zanedbání péče po narození.“¹⁹ Díky genderocidě na světě demograficky chybí 113 – 200 milionů žen.²⁰

---

¹⁹ Renzetti, Claire M.. *Ženy, muži a společnost*, Praha 2003

²⁰ United Nations. *International Women's Day*. (online) Červen 2015 (cit. 8. 6. 2015) Dostupné na WWW: <http://www.un.org/events/women/iwd/2007/factsfigures.shtml>
pozn. - převzato z *Secretary-General's in-depth study on violence against women (2006) (A/61/122/Add.1)*

4. MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA NÁSILÍ NA ŽENÁCH

V předchozí kapitole bylo vytyčeno rozdělení druhů násilí na ženách, dle Deklarace, přičemž bylo také zmíněno, že definice pojmu násilí na ženách vznikla společně s platformou OSN roku 1993. Mezinárodně právní úprava tohoto problému je však mnohem obsáhlejší a nevymezuje se pouze na dva základní dokumenty. Vedle těchto dokumentů nalézáme také normy mezinárodního humanitárního práva, oblast mezinárodní ochrany lidských práv, do této oblasti spadají i práva žen a konečně i oblast mezinárodního trestního práva. Tato kapitola stručně nastíní jednotlivé oblasti tak, jak byly nyní vymezeny, a ke každé této oblasti poskytne základní informace, neboť podrobnějšími aspekty mezinárodní úpravy se zabývaly již předchozí diplomové práce²¹ sepsané na toto téma a není cílem této práce podat komplexní informace o všech oblastech zabývajících se násilím na ženách, ale jak bylo v úvodu řečeno, zhodnotit pokroky v této oblasti a možné vlivy náboženských norem a tradic na násilí na ženách.

4.1 Násilí na ženách v humanitárním právu

V průběhu ozbrojených konfliktů často dochází k násilným činům, které nejsou mířeny jen proti ozbrojeným složkám druhé strany, ale i proti civilnímu obyvatelstvu. Ženy a děti jsou v takových situacích nejsnadnějšími oběťmi, neboť jejich obvykle menší fyzická síla je nedokáže efektivně ubránit před ozbrojenými muži, kteří navíc často operují ve větším počtu. Mezinárodní humanitární právo na tyto jevy provázející ozbrojené konflikty reaguje a prostřednictvím stěžejních úmluv takové chování zakazuje.

Mezinárodní humanitární právo (MHP) „sestavá z ustanovení, která mají za úkol chránit v dobách ozbrojených konfliktů osoby, které se přímo nebo již neúčastní nepřátelských akcí, a omezovat způsoby a prostředky používané k vedení války.“²² Hlavními dvěma oblastmi, které jsou díky dodatkovým protokolům propojeny, jsou oblast ženevského práva a haagského práva. Historicky starší oblast je Haagské právo, jinak také nazýváno právem válečným, které „stanoví práva a povinnosti stran konfliktu

---

²¹ DIANIŠKOVÁ, Eva. Mezinárodně právní aspekty násilí na ženách.

²² Mezinárodní výbor červeného kříže. *Mezinárodní humanitární právo: Odpovědi na vaše otázky.* (online) Červen 2016 (cit. 20. 6. 2016) Dostupná na WWW: http://www.cervenykruz.eu/cz/edicehnuti/MHP_odpovedi_na_vase_otazky.pdf

při provádění vojenských operací a omezuje prostředky působení škod nepříteli.²³ Mladší z obou kategorií je právo ženevské, neboli humanitární právo, „jež je určeno na ochranu příslušníků ozbrojených sil, kteří se přímo nebo již neúčastní boje, a osob, které se aktivně nepodílejí na nepřátelských akcích, zejména civilistů.“²⁴

Mezinárodní humanitární právo je tedy upraveno mnoha úmluvami, ze kterých lze jmenovat Haagské úmluvy, Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly k nim patřící. Úprava násilí na ženách není konkrétně upravena ve všech těchto úmluvách.

Jmenovitě oblast násilí na ženách upravuje Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války (dále jen „Úmluva“), která byla přijata 12. 8. 1949, jako jedna z mnoha ženevských úmluv řešících situace nastalé v ozbrojených konfliktech. V první řadě jsou v úmluvě chráněny ženy těhotné, jejich zdraví, zdravotnická pomoc, jakožto i nedotknutelnost nemocnic a zdravotnických zařízení, ve kterých jsou umístěny. Tuto ochranu poskytují následující články. Nejprve článek 14, který stanoví, že těhotné ženy a ženy, jež jsou matkami dětí do sedmi let věku, mohou využít zvláštních ochranných míst. Článek 16. následně zaručuje těhotným ženám zvláštní ochranu po celou dobu konfliktu, bezprostředně následující články se vztahují také na těhotné ženy a jejich ochranu. Teprve v části III. Ženevské úmluvy o ochraně civilních osob je obsažena úprava zvláštní ochrany žen proti násilí vyskytujícím se v ozbrojených konfliktech a namířeným proti nim, a to v článku 27, který říká: „Ženy buďtež zvlášť chráněny proti každému útoku na jejich čest, zejména pak proti znásilnění, proti nucení k prostituci a proti každému nemravnému jednání.“²⁵

Ženevské úmluvy byly přijaty téměř všemi státy světa, přesto se stále setkáváme s projevy násilí páchaného na ženách, které je přímo zakázáno těmito úmluvami. Nejen v současných ozbrojených konfliktech, ale i v nedávných událostech lze vysledovat chování ozbrojených složek smluvních stran, které je jasným porušením úmluv. Velmi častým projevem násilí v ozbrojených konfliktech – násilí na ženách je znásilňování. Jedná se o nejrozšířenější projev násilí na ženách v ozbrojených konfliktech a jeho rozšířenost lze odůvodnit historickou zakořeněností tohoto jevu. Pokud armáda, vojsko či jiný ozbrojený útvar, dobyl území, bral vše – obyvatelstvo, území, majetek.

---

²³ Ibid.

²⁴ Ibid.

²⁵ Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války, Geneva Convention (IV) relating to the Protection of Civilian Persons in Time of War, 12 August 1949, U.N.T.S. 287

K ponižování tamních bojovníků a projevu nadřazenosti vítězů pak sloužilo nejen plenění, ale také znásilňování žen. Tento projev vítězství byl brán jako normální a obvyklý způsob, jak dát najevo protivníkovi svou nadřazenost a maximálně a konečně jej ponížit. Dle vyjádření Tadeusze Mazowieckiho, zvláštního zpravodaje Komise OSN pro lidská práva, „je role znásilňování nejen útok na oběť – jednotlivce, ale také jakási metoda etnické čistky, s účelem ponížit, zahanbit, degradovat a vystrašit celou etnickou skupinu.“²⁶. Tadeusz Mazowiecki se zabýval konkrétně válkou v bývalé Jugoslávii a zkoumal tamní situaci, kdy bylo znásilňováno tisíce žen. V případě znásilňování a nucené prostituce nacisty a Japonci, v průběhu druhé světové války, byly tyto praktiky využívány také jako nástroj politiky, která směřovala k zastrasování obyvatelstva. „Za první světové války bylo znásilňování žen praktikováno německou armádou s cílem pěstovat v jejich příslušnicích pocit nadřazenosti. Rozsah masového znásilňování a zotročování, kterého se na ženách v podrobených územích dopouštěli za druhé světové války japonští vojáci, se teprve v současnosti stává mezinárodně diskutovaným tématem.“²⁷

Dále se konkrétně sexuálním násilím zabývají dodatkové protokoly k úmluvám, ve kterých je stanovena povinnost zvláštního ohledu na ženy a zakázána nejen urážka důstojnosti žen, ale také nucená prostituce, znásilňování či další nemravné praktiky.²⁸

Znásilňování nebylo po dlouhou dobu považováno za vážné porušení úmluv, které by se dalo vykládat v souladu s článkem 147 Úmluvy. „Vážnými porušeními, ..., mohou být některé z níže uvedených činů, jsou-li spáchány na osobách nebo na majetku, chráněných touto úmluvou: úmyslné zabití, mučení nebo nelidské zacházení, čítajíc v to i biologické pokusy, úmyslné způsobení velkého utrpení nebo vážné tělesné zranění a ohrožení zdraví, ...“²⁹ Toto se projevilo jako nedostatečné pojetí výkladu takto závažného porušování lidských práv. Ani Ženevské úmluvy³⁰, ani Haagské konvence, ačkoli jimi bylo znásilňování zakázáno, nestanovovaly znásilňování žen jako zásadní -

---

²⁶ MERON, Theodor: *Rape as a Crime under International humanitarian law*, The American Journal of International Law, 1993 Vol. 87., No. 3, str. 425.

²⁷ HÝBNEROVÁ, Stanislava. *Sexuální násilí na ženách v mezinárodním humanitárním právu a přínos ICTY a ICTR*. Bezpečnost organizací, mezinárodní bezpečnost a mezinárodní humanitární právo – Sborník mezinárodní konference, UK, PF, 2008, str. 279

²⁸ Protocol Additional to the Geneva Conventions of August 1949 and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts, June 8 1977, 1125 U.N.T.S. 3

²⁹ Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války, Geneva Convention (IV) relating to the Protection of Civilian Persons in Time of War, 12 August 1949, U:N:T:S: 287

³⁰ výše citované

vážné porušení humanitárního práva a jako závažný válečný zločin. Právě až války v bývalé Jugoslávii a praktiky páchané na ženách v těchto konfliktech zadaly konečný popud k novému pojetí a uvažování o znásilňování, jako o zločinu proti lidskosti. Znásilňování v ozbrojených konfliktech začalo být nejen považováno, ale také stíháno jako zločin proti lidskosti.

ICTY a ICTR

Tento obrat nastal zřízením Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY) v roce 1993 a následné zřízení Mezinárodního tribunálu pro Rwandu (ICTR) v roce 1994. Oba trestní tribunály byly zřízeny Radou bezpečnosti po zjištěních, že v tamních zbrojených konfliktech docházelo k masovému porušování lidských práv.³¹ Právě díky zřízení těchto tribunálů došlo k možnosti stíhat sexuální násilí v ozbrojených konfliktech jako zločin proti lidskosti.

Nejvýznamnějšími případy stíhanými ICTY byly případy Tadić³², Farundzija³³, Delalić³⁴ a případ Kunarac et al.³⁵ v těchto případech bylo trestním tribunálem lépe objasněno znásilnění, které ICTY posoudil nejen jako formu mučení, ale i jako možnou válečnou zbraň. V případě Zejnila Delaliče ICTY dovedl a stanovil novou definici znásilnění, respektive rozšířil definici z jiného případu³⁶, kdy stávající definici znásilnění je „každý fyzický útok sexuální povahy, který je na dotyčné osobě vykonán vynuceně“ doplnil o „vaginální průnik skrze penis, nuceně na oběti vykonaný, představuje zcela zřejmé znásilnění.“³⁷

ICC

Další velmi významnou mezinárodní úpravou týkající se násilí na ženách je Římský statut. Tento byl přijat na diplomatické konferenci konané v Římě roku 1998 a zřídil Mezinárodní trestní soud (ICC), stanovil jeho pravomoci a vymezil trestné činy spadající pod jurisdikci soudu a postup v řízení před ICC. Mezinárodní trestní soud má stálou působnost a zabývá se trestním soudnictvím OSN. Stíhá válečné zločiny, zločiny

---

³¹ Dle zpráv Komise expertů, v Jugoslávii šlo o hromadné znásilňování žen, ve Rwandě se jednalo o genocidu.

³² Prosecutor v. Tadić 2nd Amended Indictment IT-94-1-T, 18 December 1995

³³ Prosecutor v. Farundzija IT-95-17/1-PT, 2 June 1998

³⁴ Prosecutor v. Delalić et al. Judgement I-96-21-T, 16 November 1998

³⁵ Prosecutor v. Kunarac, Amended Indictment (T-96-23, 1 August 1998)

³⁶ Případ Jean-Paul Akayesu, ICTR

³⁷ Prosecutor v. Delalić et al. Judgement I-96-21-T, 16 November 1998, bod 940

proti lidskosti, genocidium a zločiny agrese, pokud byly spáchány v rozhodné době – po roce 2002. Zřízení ICC bylo významným krokem k zefektivnění stíhání pachatelů takto závažných zločinů, neboť ty byly do té doby postihovány jen ad hoc tribunály. Svou pravomoc vykonává soud nad jednotlivci na základě individuální trestní odpovědnosti. V roce 2010 se v Kampale (Uganda) konala konference, jejímž cílem bylo zrevidovat Římský statut, k čemuž také došlo. Statut byl doplněn o další válečné zločiny, které je možné stíhat před ICC³⁸. Změny budou pro smluvní strany statutu platné po ratifikaci.

V oblasti násilí na ženách jsou snad nejdůležitějšími ustanoveními Římského statutu čl. 7, který zní:

„Zločiny proti lidskosti

Pro účely tohoto Statutu se „zločinem proti lidskosti“ rozumí kterýkoli z níže uvedených činů, spáchaný v rámci rozsáhlého nebo systematického útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu při vědomí existence takového útoku:...g) znásilnění, sexuální otroctví, nucená prostituce, nucené těhotenství, nucená sterilizace nebo jiné formy sexuálního násilí srovnatelné závažností,...“³⁹

a článek 8, který za válečný zločin stanovuje vážná porušení Ženevských úmluv a dalších zákonů upravujících oblast ozbrojených konfliktů. Z definice článku 7 je vidno, že i případy nucené prostituce spadají do zločinů proti lidskosti, proto i v případech obchodování se ženami, kdy jsou oběti nuceny k prostituci, lze postavit pachatele před Mezinárodní trestní soud.

4.2 Násilí na ženách v kontextu ochrany lidských práv a rovnosti pohlaví

CEDAW

První mezinárodní právní úpravou reflektující odlišnosti žen a mužů vyplývající z přirozených vlastností je Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen - CEDAW⁴⁰ (dále jen „Úmluva“), přijatá na půdě OSN, Valným shromážděním, roku 1979. Ačkoli již dříve byly přijaty právní úpravy snažící se o vyrovnání postavení žen a mužů, žádná neprobudila v mezinárodním společenství dostatečný zájem o řešení ženské situace. Články Úmluvy týkající se konkrétně násilí na ženách jsou článek 6,

³⁸ Nově byl statut rozšířen o definici zločinu agrese a zločiny používání nových nedovolených druhů zbraní, zejména specifických střel, otravných zbraní, jedovatých a dusivých plynů atd.

³⁹ Sběrka mezinárodních smluv č. 84/2009. Římský statut Mezinárodního trestního soudu (International Criminal Court). čl.7

⁴⁰ Convention on the elimination of all forms of discrimination against women.

který stanovuje, že „Státy, smluvní strany, přijmou veškerá příslušná opatření, včetně opatření legislativních, k potlačení všech forem obchodu se ženami a vykořisťování prostitutek žen.“⁴¹ a článek 16 dotýkající se manželství dětí, která dle Úmluvy „nemají právní účinek“ a je nutné stanovit minimální věk pro uzavření manželství.⁴²

Pro dodržování Úmluvy byl článkem 17 ustanoven Výbor pro odstranění diskriminace žen (dále jen „Výbor“), jehož členy mohou být pouze odborníci „vysoké morální úrovně a schopnosti v oblasti“⁴³ v celkovém počtu 23. Smluvní státy se dále zavázaly vypracovávat dle čl. 18 Úmluvy čtyřleté zprávy o opatřeních, která provedly při „uvádění Úmluvy v život“⁴⁴.

Komplexní úprava násilí na ženách v Úmluvě vyřešena nebyla, z tohoto důvodu byla doplněna doporučením Výboru č. 19, které apeluje na smluvní státy, aby vymýtily všechny projevy násilí na ženách. Dále byl k doplnění Úmluvy přijat Opční protokol, který opravňuje Výbor k prošetření možných porušení práv žen v rámci jednotlivých států. Nutno dodat, že státy, které protokol neuznaly, nemohou být nuceny k podstoupení šetření o porušení práv žen na jejich území.⁴⁵

4.3 Další právní úprava na poli OSN

Na půdě OSN bylo přijato velké množství úmluv a mezinárodních zavazujících dokumentů týkajících se lidských práv. Mimo Chartu OSN⁴⁶, Všeobecnou deklaraci lidských práv, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a mezinárodního paktu o hospodářských, kulturních a sociálních právech, vznikla v roce 1993 i Deklarace OSN o odstranění násilí páchaného na ženách. Druhy násilí, jenž byly podrobněji vymezeny, v souladu s Deklarací, na začátku této práce, jsou definovány v článcích 1 a 2. Do kategorie násilí na ženách patří:

„fyzické, sexuální a psychické násilí, které se vyskytuje v rodině, včetně bití, sexuálního zneužívání děvčat členy domácnosti, násilí související s věnem, znásilnění v manželství,

---

⁴¹ Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen, New York, 1979, čl. 6

⁴² Ibid. čl. 16

⁴³ Ibid. čl. 17

⁴⁴ Ibid. čl. 18

⁴⁵ Opční protokol k úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen A/54/4. čl. 10

⁴⁶ Charta OSN z r. 1945

mrzačení ženských genitálií a jiné tradiční praktiky, které škodí ženám, dále mimomanželské násilí související s vykořisťováním,

fyzické, sexuální a psychické násilí, které se vyskytuje ve společnosti, včetně znásilnění, sexuálního zneužívání, sexuálního obtěžování a zastrašování v práci, ve vzdělávacích institucích a všude jinde, obchod se ženami a nucená prostituce,

fyzické, sexuální a psychické násilí, kterého se dopouští stát, nebo kterému stát pasivně přihlíží, a to bez ohledu na to, kde se toto násilí objevuje.⁴⁷

Mimo obecnou úpravu násilí na ženách se OSN zaměřuje i na potírání nadnárodního organizovaného zločinu, Úmluvou proti nadnárodnímu organizovanému zločinu⁴⁸ k níž, v kontextu této práce, nejvýznamnějším protokolem je zajisté Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodu s lidmi, zejména ženami a dětmi, který smluvním stranám stanovuje povinnost přijmout legislativní úpravu zakotvující obchodování s lidmi, dle definice protokolu, jako trestný čin.

Agenturou OSN věnující se soustavně otázkám ženského postavení a boji proti násilí na ženách je agentura UN WOMEN⁴⁹, která je v současné době vedena Phumzile Mlambo-Ngcuka, výkonnou ředitelkou.

---

⁴⁷ Declaration on the Elimination of Violence against Women A/RES/48/104, 23 February 1994

⁴⁸ The United Nations Convention against Transnational Organised Crime Doc.E/CN.15/L.9 Rev.1

⁴⁹ United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women

5. REGIONÁLNÍ ÚPRAVY NÁSILÍ NA ŽENÁCH

Z hodnotících zpráv jednotlivých regionů lze zpozorovat, že každý region má svá vlastní specifika a v každém z regionů se objevují formy násilí na ženách v různých intencích a intenzitě. V rámci každého z regionů lze vysledovat podobné cíle směřující k odstranění násilí na ženách, nebo přinejmenším k jeho eliminaci. Některé regiony přijaly právní úpravu postihující všechny formy násilí na ženách, některé regiony se zaměřily jen na některé formy násilí, které považovaly za nejvíce ohrožující společnost. Mimo orgány OSN dohlížející na jednotlivé regiony světa, tak jak bylo popsáno výše – ECA, ECE, ECLAC, ESCAP a ESCWA, existují nezávislé mezinárodní organizace uvnitř jednotlivých regionů, které sdružují státy s podobnými kulturními tradicemi, geografickou blízkostí či společnou politikou. Mezi tyto lze zařadit Ligu Arabských států, Evropskou unii, Africkou Unii, na území latinské Ameriky a Karibiku Středoamerický integrační systém – SICA nebo nově založené Společenství latinskoamerických a karibských států – CELAC, v oblasti Asie patří ASEAN, organizací většího rozsahu, druhou největší mezivládní organizací po OSN, je Organizace islámské spolupráce – OIC.

Ne všechny zmíněné organizace podnikají kroky k vymýcení násilí na ženách, konkrétně v ustavování příslušných úmluv či kontrolních orgánů řešící tento problém, proto se v této práci nebude zaměřovat na celý výčet mezinárodních organizací působících v jednotlivých regionech, ale pouze na vybrané organizace a právní kroky v oblasti násilí na ženách, které podnikají. Konkrétně se toto bude týkat Evropského regionu, kde operuje Evropská unie a Rada Evropy a Africké unie. Evropský region je zařazen z důvodu příslušnosti k němu, africký je zařazen díky komplexní a zajímavé úpravě postavení žen.

5.1 Evropský region

Rada Evropy

V evropském regionu operuje Rada Evropy, která již od svého vzniku má jako jeden z cílů své činnosti stanovené dodržování lidských práv.⁵⁰ V katalogu základních

---

⁵⁰ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

lidských práv stanoveném v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, nejsou ženská práva konkrétně definována a násilí na ženách zde není řešeno. V nedávné době byla na poli Rady Evropy přijata nová úprava zabývající se přímo násilím na ženách, Istanbulská úmluva, tj. Úmluva Rady Evropy o předcházení a potlačování násilí na ženách a domácího násilí, která vstoupila v platnost 1. 8. 2014. Tato úmluva byla ratifikována většinou států Evropy a důležitou vlastností této právní úpravy je její závaznost.

Istanbulská úmluva navádí k větší rovnosti žen a mužů a zahrnuje všechny druhy násilí včetně domácího násilí. Cílem úmluvy je

- „a) chránit ženy před veškerými formami násilí a dosáhnout prevence, stíhání a potlačení násilí vůči ženám a domácího násilí,
- b) přispět k eliminaci veškerých forem diskriminace žen a podpořit skutečné zrovnoprávnění žen s muži také posílením pravomocí žen,
- c) navrhnout zevrubný rámec, strategie a opatření pro ochranu a pomoc veškerým obětem násilí vůči ženám a domácího násilí,
- d) podpořit mezinárodní spolupráci ve snaze o eliminaci násilí vůči ženám a domácího násilí,
- e) poskytnout podporu a pomoc organizacím a složkám účastným na prosazování zákonnosti, aby mohly efektivně spolupracovat a dohodnout se na integrovaném postupu při eliminaci násilí vůči ženám a domácího násilí.“⁵¹

Istanbulská úmluva zakotvuje sběr statistických údajů, řádné financování politiky zaměřené proti násilí na ženách a podporu a spolupráci nevládních organizací a občanské společnosti. Dále úmluva stanovuje, stejně jako Akční platforma, nutnost osvěty společnosti, vzdělávání v rámci témat rovnoprávnosti mužů a žen, násilí na ženách a souvisejících, poskytování pomoci obětem násilí, prostřednictvím možných útočišť, ale i nonstop pevné linky pomoci. Istanbulská úmluva zachází i do takových podrobností jako je odškodňování obětí v rámci občanských řízení. Jurisdikce států podléhajících Istanbulské úmluvě je vyjádřena zásadami teritoriality a registrační zásadou.

---

⁵¹ Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí. Čl. 1

Istanbulská úmluva zřizuje v rámci systému monitoringu Expertní skupinu pro potírání násilí vůči ženám a domácího násilí – GREVIO, která bude sledovat plnění úmluvy. Tato skupina se bude zabývat sběrem dat od jednotlivých států, jejich zpracováním a monitoringem situace.

Mezi další relevantní právní úpravy přijaté na poli Rady Evropy patří Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi⁵², Úmluva Rady Evropy k ochraně dětí před sexuálním zneužíváním a obtěžováním⁵³ a dále byla přijata doporučení Rady Evropy: Doporučení Rec(2002)5 o ochraně žen proti násilí, Doporučení CM/Rec(2007)17 o standardech a mechanismech rovnosti pohlaví a další. Je patrné, že Rada Evropy v oblasti násilí na ženách podniká pravidelné kroky a snaží se prostřednictvím mezinárodněprávních nástrojů tento problém eliminovat.

Evropská unie

Na poli Evropské unie byla přijata široká škála právních úprav týkající se postavení žen ve společnosti a jejich rovnosti s muži, ale úprav týkajících se násilí na ženách, samotná Evropská unie příliš nepřijala. Významnou úpravou postihující obchodování s lidmi je Směrnice č. 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí z hlediska rovnosti žen a mužů⁵⁴,

Na poli Evropského parlamentu zajišťuje monitoring otázek týkajících se ženských práv Výbor pro práva žen a pohlaví⁵⁵ a také Výbor pro lidská práva. V roce 2014 vyšla publikace Agentury Evropské unie pro základní práva s názvem Násilí na ženách: průzkum napříč EU, která zkompletovala data napříč celou Evropskou unií týkající se jednotlivých druhů násilí a vypracovala podrobné ukazatele, které prokazují, že v Evropské unii se stejně jako jinde ve světě ženy také stávají oběťmi násilí. Dle těchto průzkumů se stalo v rozmezí 12 měsíců oběťmi fyzického násilí v EU 13 milionů žen, což odpovídá 7% žen ve věku 18-74 let v EU.⁵⁶

---

⁵² CETS č. 197, 2005

⁵³ CETS č. 201, 2007

⁵⁴ Evropská rada, Resolution of 12 May 2016 on implementation of The Directive 2011/36/EU

⁵⁵ FEMM

⁵⁶ Agentura Evropské unie pro základní práva. *Násilí na ženách: průzkum napříč EU*. (online) Červen 2016 (cit. 1. 6. 2016) Dostupný na WWW: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_cs.pdf

5.2 Africká unie

Africká unie, mezinárodní organizace s téměř stejnou organizační strukturou jako má EU, přijala roku 1987 Africkou chartu práv člověka a národů⁵⁷, která měla za úkol ochránit lidská práva na africkém kontinentu. Tato mezinárodní úmluva nejprve nereflektovala situaci žen, kdy násilí na ženách bylo na Africkém kontinentu⁵⁸ jedním z problémů a častým porušováním lidských práv. Tuto nedostatečnost charty změnil až později přijatý Protokol k Africké chartě práv člověka a národů o právech žen v Africe, tzv. Maputo protokol.

Maputo protokol byl přijat roku 1995 v Etiopii, na doporučení Africké Komise pro lidská a občanská práva. Protokol rozvíjí základní lidská práva poskytnutá chartou o specifika, která se vztahují k ženám. V protokolu jsou definovány pojmy jako diskriminace žen, škodlivých praktik a násilí na ženách.⁵⁹ Smluvní strany se přijetím protokolu zavazují „změnit sociální a kulturní zvyky ubližující ženám skrze veřejné vzdělávání, poskytování informací a vytváření strategií s cílem dosáhnout eliminace škodlivých kulturních a tradičních praktik a dalších, které jsou založené na ideji nadřazenosti jednoho pohlaví nebo na stereotypním vnímání role muže a ženy ve společnosti.“⁶⁰

Protokol výslovně zmiňuje sexuální násilí jako součást násilí na ženách, přičemž nezáleží, zda se jedná o násilí v soukromé sféře či veřejné. V článku 6 pak protokol jasně stanovuje minimální věkovou hranici pro uzavření manželství na 18 let a v otázkách rozvodu manželství stanovuje rovná práva na rozvod pro muže i ženy.

Ochrana žen v ozbrojených konfliktech je v protokolu ustanovena v článku 11, který zavazuje „Smluvní strany k respektu a dodržování mezinárodního humanitárního práva aplikovatelného v ozbrojeném konfliktu, který ovlivňuje obyvatelstvo, především ženy.“⁶¹ Znásilnění, sexuální obtěžování a další formy zločinů jsou považovány za zločiny proti lidskosti a budou potrestány příslušným trestním tribunálem.⁶² „Smluvní strany se zavazují učinit všechna opatření k zajištění toho, že žádné dítě, speciálně

---

⁵⁷ Jinak také nazývána Banjulská charta

⁵⁸ A stále je

⁵⁹ Násilí je definováno stejně jako v Deklaraci o odstranění násilí na ženách.

⁶⁰ Protocol to the African Charter on Human and People's Rights on the Rights of Women in Africa, čl. 2 odst. 2, pozn.- Maputo protocol

⁶¹ Ibid. článek 11

⁶² Ibid.

dívky mladší 18 let, nebude přímo součástí nepřátelských akcí, ani nebude naverbováno jako voják.⁶³

K výkladu Maputo protokolu je jako příslušný orgán stanoven Africký soud pro lidská práva a práva národů. Tento soud je založen od roku 1998. Ačkoli byl soud po mnohých jednání konečně ustanoven a funguje, přístup k němu nemají jednotlivci a nevládní organizace, pouze smluvní státy, Komise AU a africká mezivládní organizace, Z důvodů omezeného přístupu byly proto mnohé žaloby soudem odmítnuty.⁶⁴

---

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Například jeden z prvních případů *Yogogombaye v. The Republic of Senegal*. Č. 001/2008

6. KONFERENCE V PEKINGU A AKČNÍ PLATFORMA

Konference v Pekingu byla uspořádána jako reakce na stále větší požadavky po řešení situace žen, jejich nerovnosti a násilí, kterému jsou vystavovány. Události, které nabraly spád v průběhu války v bývalé Jugoslávii, přiměly mezinárodní společenství znovu jednat a opakovaně se pokusit situaci ohledně postavení žen a násilí na nich páchaného prodiskutovat a znovu řádně vytyčit cíle, jejichž naplnění by pomohlo ženám na celém světě. Konference se uskutečnila jako v pořadí již čtvrtá konference a konala se ve dnech od 4. do 15. září 1995, v roce 50. výročí založení Organizace spojených národů. V rámci konference byla vyhlášena Pekingská deklarace a Akční platforma.

Cíle Pekingské konference stanovené spíše abstraktně Pekingským prohlášením pokrývají rozsáhlou oblast postavení žen týkající se rovnosti pohlaví, rovnosti v právech a lidské důstojnosti, rozvoje postavení žen a odstraňování nejrůznějších překážek ženám kladených společnostmi, nejen v oblasti svobody myšlení, vyznání a víry, ale i v uplatnění jejich potenciálu v lidské společnosti. Ke splnění těchto cílů je možné dojít prostřednictvím dlouhodobé politiky a programů orientovaných na genderová témata, s přispěním vlád a mezinárodního společenství.⁶⁵

Nejdůležitějším výstupem konference, mimo širšího informování veřejnosti a medializování tématu postavení žen, je bezesporu Akční platforma neboli Akční základna (dále jen „platforma“). „Akční základna je programem zaměřeným na posílení práv žen anebo řečeno jinými slovy programem, který má zlepšit možnosti žen využívat svá lidská práva.“⁶⁶ Cílem platformy je také prosazení úkolů stanovených již Nairobskými strategiemi na podporu žen⁶⁷, které nebyly v době přijetí platformy stále ještě splněny. Platforma apeluje na vlády, státní správy, mezinárodní společenství a občanskou společnost, aby podnikly strategická opatření v oblastech, které vymezuje jako kritické oblasti zájmu. Jedná se o pramen soft law. Mezi tyto jsou platformou řazeny:

- Přetrvávající a zvyšující se břemeno chudoby a bídy žen

---

⁶⁵ Pekingské prohlášení 1995

⁶⁶ Zpráva ze čtvrté světové konference o ženách (Peking 4. – 15. září 1995). *Pekingská deklarace a Akční základna*. kap. I., 1. bod

⁶⁷ Nairobské strategie na podporu žen zaměřené na budoucnost byly přijaty na světové konferenci v Nairobi, roku 1985.

- Nerovnosti a nedostatečnosti v nerovnoprávném přístupu ke vzdělání a výcviku pro povolání a nerovné vzdělání a nerovná příprava pro povolání
- **Nerovnosti a nedostatečnosti v nerovnoprávném přístupu ke zdravotním službám a nerovný přístup k zdravotním a jiným podobným službám**
- **Násilí páchané na ženách**
- **Účinky ozbrojeným a jiných konfliktů na ženy včetně žen, které žijí pod cizí okupací**
- Nerovnost v hospodářských strukturách a v zásadách hospodářské politiky, ve všech formách produktivních činností a v přístupu ke zdrojům a prostředkům
- Nerovnost mezi muži a ženami při sdílení moci a při rozhodování na všech úrovních
- Nedostatečné mechanismy na všech úrovních, které mají podporovat zlepšení situace žen
- Nedostatek úcty k lidským právům žen a nedostatečná podpora a ochrana lidských práv žen
- Vytváření stereotypních názorů na ženy a nerovnost přístupu žen ke všem komunikačním systémům a hromadným sdělovacím prostředkům a nerovná účast žen v komunikačních systémech a obzvláště v hromadných sdělovacích prostředcích
- Genderově založené nerovnosti při využívání přírodních zdrojů a při zabezpečování a ochraně životního prostředí
- Přetrvávající diskriminace dítěte rodu ženského/děvčátka a pokračující porušování práv dítěte rodu ženského/děvčátka.⁶⁸

Každá z těchto oblastí by měla být v rámci daného státu diagnostikována, navržena strategie k jejímu řešení a učiněna opatření k její nápravě. V oblasti zdraví žen, se platforma zabývá omezenými pravomocemi žen v oblasti vlastního sexuálního života, jakožto i v oblasti reprodukce, mrzačení ženských genitálií i preferencí dětí – synů před dcerami. V této oblasti pak navrhuje jako strategický cíle zlepšit přístup k zdravotním službám pro ženy a dívky a to zejména prostřednictvím legislativy, ale i programů osvěty. V rámci zdravotnictví nečinit rozdíly mezi pohlavími, dodržovat

---

⁶⁸ Ibid. Kap. IV. 44. čl.

lidská práva a omezit zbytečné a vynucené lékařské zásahy.⁶⁹ V oblasti zdraví žen jsou v platformě stanovena i další opatření, týkají se však především osvěty a rovnoprávnosti žen a nejsou relevantní v okruhu násilí páchaného na ženách.⁷⁰

Násilí na ženách vymezuje platforma širěji než Deklarace, kdy uvádí, že: „Násilí na ženách tudíž zahrnuje, ale není omezeno, na následující:

- (a) Fyzické, sexuální a psychologické násilí, k němuž dochází v rodině, včetně bití, sexuálního zneužívání dětí ženského pohlaví v rodině, násilí v souvislosti s věnem, manželské znásilnění, mrzačení ženských genitálií a další tradiční praxe, škodlivá pro ženy, nemanželské násilí a násilí související s vykořisťováním,
- (b) Fyzické, sexuální a psychologické násilí, k němuž dochází ve společnosti všeobecně, včetně znásilnění, sexuálního zneužívání, sexuálního obtěžování a zastrašování na pracovišti, ve vzdělávacích institucích i jinde, prodej žen a nucená prostituce
- (c) Fyzické, sexuální a psychologické násilí, jehož se dopouští, nebo které toleruje stát, ať k němu dochází kdekoliv.

Další násilné činy vůči ženám, včetně porušení lidských práv žen v situacích ozbrojeného konfliktu, zejména vraždy, systematické znásilňování, sexuální otroctví a nucené těhotenství. Násilné činy na ženách rovněž zahrnují nucenou sterilizaci a nucený potrat, nátlakové a nucené používání antikoncepce, zabíjení nemluvňat ženského pohlaví a prenatalní selekce podle pohlaví.⁷¹

Jako hlavní strategické cíle v oblasti násilí na ženách pak platforma stanovuje především faktické odsuzování tohoto fenoménu vládami, jeho úplné odstranění bez ohledu na náboženství. Dále je zapotřebí celková osvěta společnosti, důsledné trestání násilných činů a celkové posílení sankcí za tyto činy ukládaných, ale i přesné dodržování závazků plynoucích z mezinárodních smluv a norem týkajících se lidských práv a dalších dokumentů s řešících tento problém.⁷² Počítáno je dále s programy a

---

⁶⁹ Ženské obřízky, potraty z důvodů nechtěného pohlaví dítěte, ale i nebezpečné potraty dle definice Světové zdravotnické organizace: „Nebezpečný potrat je definován jako ukončení nechtěného těhotenství osobami bez potřebných znalostí nebo v prostředí bez minimálních zdravotních standardů.“

⁷⁰ V kontextu Deklarace

⁷¹ Zpráva ze čtvrté světové konference o ženách (Peking 4. – 15. září 1995). *Pekingská deklarace a Akční základna*. Čl. 113, 114, 115.

⁷² Do této kategorie spadá nejen Všeobecná deklarace lidských práv, ale i Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluva proti

politikou řešící toto téma, s podporou projektů a opatření v této oblasti prováděnými, ale i se spolehlivými soudními mechanismy zajišťujícími jistotu obětí, že viníci a pachatelé budou potrestáni. Dalším ze strategických cílů, stanovených články 129 a následujícími platformy je studium příčin a důsledků násilí na ženách a účinnost preventivních opatření⁷³. Toto se má dít prostřednictvím výzkumu, zjišťování statistických údajů, šíření výsledků takto zjištěných.

Platforma reaguje i na obchod se ženami, který především v oblastech Latinské Ameriky a Asie kvete. Dle statistik UNICEF⁷⁴ se každoročně stane oběťmi obchodování s lidmi více jak milion žen a děvčátek, přičemž ženy jsou často těmito oběťmi z důvodů ekonomické závislosti a nedostatků možností vykonávat normální zaměstnání. Proti těmto praktikám stanovuje platforma nutnost přezkoumání právní úpravy v jednotlivých státech, jakožto i přezkoumání mezinárodních úmluv upravující tuto oblast. Dále předpokládá učinění potřebných opatření k zamezení obchodování se ženami, prohloubit spolupráci orgánů prosazujících zákony. Preventivní opatření a důsledná osvěta týkající se problému sexuálního i jiného obchodování se ženami je také předpokládána.⁷⁵

Poslední, nejvíce se dotýkající kategorií násilí na ženách v platformě, je oblast ozbrojených konfliktů, kterou nelze opomíjet, neboť ozbrojené konflikty jsou v problematických oblastech stále realitou. V tomto ohledu platforma vyzývá mezinárodní společenství k prosazování rovnoprávnosti žen a mužů, důsledné trestání válečných zločinů a zločinů proti lidskosti objevujících se obvykle v rámci ozbrojených konfliktů⁷⁶. Velký důraz je platformou kladen na využívání min, které postihují civilní obyvatelstvo a proto i na jejich odstranění a plnění úmluv pozemní miny zakazujících či omezujících jejich využití⁷⁷. Prostředky k provedení těchto opatření platforma předvidá ve stejné formě jako u opatření týkajících s násilí na ženách – prevence, osvěta, spolupráce vlád a organizací, revize legislativy a postupy v souladu s ní, dodržování

---

mučení a jinému krutému, nehumánnímu nebo ponižujícímu zacházení a trestech a také Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen a doporučení přijatá Výborem pro odstranění diskriminace žen.

⁷³ Zpráva ze čtvrté světové konference o ženách (Peking 4. – 15. září 1995). *Pekingská deklarace a Akční základna*. Strategický cíl D2

⁷⁴ viz. WWW.unicef.org

⁷⁵ Zpráva ze čtvrté světové konference o ženách (Peking 4. – 15. září 1995). *Pekingská deklarace a Akční základna*. Článek 130

⁷⁶ Z násilně, nuceně těhotenství, neslušné obtěžování a další.

⁷⁷ Úmluva o zákazu nebo omezení užívání některých konvenčních zbraní, které mohou způsobovat nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky. Ženeva. 1981, Protokol o zákazu nebo omezení používání nášlapných výbušnin a dalších zařízení

mezinárodního práva. Platforma výslovně udává, že je třeba: „Znovu potvrdit, že znásilnění v situaci válečného konfliktu je válečným zločinem a za jistých okolností je zločinem proti lidskosti a aktem genocidy,...“⁷⁸, přičemž tento článek je třeba zvlášť zmínit, vzhledem k nejasnostem a nedůslednému výkladu mezinárodních humanitárních norem, které znásilnění po dlouhou dobu neuvažovali jako dostatečně závažný čin, který lze kvalifikovat jako zločin proti lidskosti⁷⁹.

6.1 Dodržování vytyčených cílů

Dle Akční platformy, jsou státy odpovědné za realizování vytyčených cílů, konkrétně tato zodpovědnost leží na vládě, kdy „vlády musí hrát vedoucí roli při koordinaci, monitorování a hodnocení pokroku.“⁸⁰ Na subregionální a regionální úrovni je počítáno s podporou regionální komise OSN a jiných subjektů. Na úrovni mezinárodní je jako s primárním činitelem a subjektem počítáno s OSN, která je záštitou celého programu a jako takový musí jít příkladem, co se týče genderové politiky a organizace uvnitř organizace, obsazování funkcí a vypracovávání strategií.⁸¹ Nejdůležitějšími orgány v této oblasti k učinění a koordinaci nezbytných kroků v rámci OSN jsou Valné shromáždění, Ekonomická a sociální rada, Komise pro postavení žen (CSW⁸²), Výbor pro odstranění diskriminace žen (CEDAW⁸³), Úřad generálního tajemníka, Divize pro pokrok žen (DAW⁸⁴), Mezinárodní výzkumný a školicí institut pro pokrok žen (INSTRAW⁸⁵), Rozvojový fond pro ženy (UNIFEM⁸⁶) a další specializované agentury OSN.

Na vládách je požadováno, aby zajistily pravidelnou výrobu statistické publikace o pohlaví a jejich povinností je dle základny, aby každý čtvrtý rok podávaly zprávu pro Výbor expertů pro dodržování Konvence o odstranění všech forem diskriminace žen.

---

⁷⁸ Zpráva ze čtvrté světové konference o ženách (Peking 4. – 15. září 1995). *Pekingská deklarace a Akční základna*. Článek 145, písm. d).

⁷⁹ MERON, Theodor. *Rape as a Crime under International humanitarian law*, The American Journal of International Law, 1993. Vol. 87., No. 3, str. 425

⁸⁰ Zpráva ze čtvrté světové konference o ženách (Peking 4. – 15. září 1995). *Pekingská deklarace a Akční základna*. Čl. 293

⁸¹ Ibid. články 306-311

⁸² Commission on the Status of Women

⁸³ Committee on Elimination of Discrimination against Women

⁸⁴ Division for the Advancement of Women

⁸⁵ International research and Training Institute for the Advancement of Women

⁸⁶ United Nations Development Fund for Women

Také na regionální úrovni je stanovena povinnost předkládat zprávy o plnění Akční platformy, přičemž za regiony jsou v této konkrétní věci považovány Afrika, Evropa, Latinská Amerika a Karibská oblast, Asie a oblast Pacifiku a Západní Asie. V každém z těchto regionů, vystupuje Ekonomická a sociální komise, který o příslušném regionu vypracovává zprávu. Nyní jsou k dispozici nejnovější zprávy jednotlivých regionů z roku 2015, neboť v roce 2015 slavila Pekingská Akční platforma 20 let – Beijing +20⁸⁷.

6.1.1 Zpráva afrického regionu

Ekonomická komise pro Afriku⁸⁸ (dále jen „africká komise“) uspořádala devátou regionální konferenci v termínu od 17. – 19. listopadu 2014 a na této konferenci byla vytvořena zpráva o situaci v tomto regionu 20 po Pekingské konferenci⁸⁹. Obecně zpráva africké komise vyzdvihuje jako úspěchy zvýšený počet žen vyskytujících se v oblastech sociálního sektoru, konkrétně vzdělání a zdravotnictví a také v oblastech ekonomiky a politiky.⁹⁰ „Primární školství vykázalo v rozvojových regionech růst z 83% na 90% mezi roky 2000 a 2012.“⁹¹ Zpráva deklaruje úspěchy i v oblasti zdravotnictví, kde byly dosaženy úspěchy v léčbě viru HIV u těhotných žen, čímž byly sníženy ztráty na životech. V oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví byly vytvořeny programy a politiky, které hlásají osvětu v této oblasti. Ženy se dle africké komise také více dostávají do významných ekonomických, ale i politických funkcí, přičemž zpráva uvádí, že v případě Rwandy je podíl žen v parlamentu dokonce na úrovni 63,8%, což je nadpoloviční většina.⁹²

V kritické oblasti - Násilí na ženách, zpráva upozorňuje na klíčovou roli mezinárodní regionální úpravy, na Protokol k Africké chartě pro lidská práva a práva národů týkající se ženských práv v Africe⁹³, který pokrývá široce ženská práva. Většina afrických zemí má odpovídající právní úpravu, která násilí na ženách zakazuje a dle zpráv WHO se přinejmenším násilí na ženách páchané mezi partnery za poslední léta

---

⁸⁷ Zároveň také 59. schůze Komise pro postavení žen, konající se od 9. – 20. března 2015 v New Yorku.

⁸⁸ ECA

⁸⁹ United Nations Economic and Social Council. *Twenty-Year Review of the Implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action (BPfA) + 20 – Africa Regional Review Summary Report 1995-2014*.

⁹⁰ Ibid. str. 6 čl. 9

⁹¹ Ibid.

⁹² Ibid., str. 9, čl. 21

⁹³ tj. Maputo Protocol

snížilo.⁹⁴ Navíc byly na základě kampaně zorganizované Africkou Unií v roce 2010, vytyčeny základní cíle pro jednotlivé státy, pokrývající legislativní kroky, prevenci násilí, provádění národních kampaní, podporu zneužitých žen, ale i pomoc obětem-ženám v ozbrojených konfliktech.⁹⁵ Tyto cíle byly stanoveny a dle zprávy africké komise byly také zčásti již naplněny. Jednotlivé státy Afriky začaly důsledně sbírat data týkající se násilí na ženách, v Angole a Egyptě byla ustanovena speciální centra pro studium genderového násilí.⁹⁶

Africká komise dále přiznává, že oblast, kterou většina států zanedbává, je pomoc obětem a přeživším, zejména pak ekonomická, která umožňuje návrat do normálního života. Jak je ve zprávě konstatováno: „velmi málo zemí přijalo opatření zajišťující fyzickou bezpečnost přeživších nebo potencionálních obětí násilí na ženách prostřednictvím zřizování bezpečných domů/útulků/záchranných center...“⁹⁷ Na druhé straně zpráva upozorňuje, že některé státy, jako Alžírsko, Botswana, Etiopie a další⁹⁸, úzce začaly spolupracovat s nevládními organizacemi a zřizovat útočiště pro oběti násilí na ženách, což je jistě prvním krokem k úspěchu a rozšíření této iniciativy i do dalších zemí Afriky.

Obchodování s lidmi, další z rozšířených typů násilí převládajících v Africe, je dle zprávy stále aktuální a prakticky neřešenou situací. Jak zpráva uvádí „malá, nebo vůbec žádná opatření v oblasti obchodování s lidmi, byla státy Afriky učiněna. Pouze Alžírsko a Namibie prokázaly snahy bojovat s tímto fenoménem.“⁹⁹ Tato zpráva africké komise naznačuje, že ačkoli státy Afriky odsoudily obchod s lidmi a označily jej jako jeden z druhů násilí páchaného na ženách, snahy o vyřešení této situace absentují. Nedostatek snahy o vyřešení takového problému pak může vést k pochybám, zda vůbec mají africké státy, samozřejmě kromě těch, co tak učinily, zájem na vyřešení situace a potlačení či úplnému vymýcení obchodování s lidmi na africkém kontinentu. Jedná se o jeden z nejvýnosnějších forem mezinárodního organizovaného zločinu. V posledních

---

⁹⁴ GARCIA-MORENO, Claudia, et al. 2013. *Global and Regional Estimates of Violence against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-Partner Sexual Violence*. World Health Organization, Geneva.

⁹⁵ Africa United Campaign

⁹⁶ United Nations Economic and Social Council. *Twenty-Year Review of the Implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action (BPfA) + 20 – Africa Regional Review Summary Report 1995-2014*. Str. 23, čl. 62

⁹⁷ Ibid. Čl. 63

⁹⁸ Gambie, Keňa, Mauricius, Namibie, Nigerie, Sierra Leone, Tunisko a Zimbabwe.

⁹⁹ Ibid.

letech stoupá obliba žen z Nigérie a Konga¹⁰⁰, a ačkoli nebyla prokázána napojení na vlády afrických zemí, je možné, že právě to je důvodem, proč chybí snahy o eliminaci obchodu s lidmi, spíše pak ženami v těchto oblastech.

V rámci kapitoly násilí na ženách, zpráva africké komise pomíjí praktiky mrzačení ženských genitálií, jakožto jednoho z druhů násilí na ženách a také genderocidu. Mrzačení ženských genitálií je však problémem, který se vyskytuje v mnohých afrických zemích¹⁰¹, proto je udivující, že zpráva přístupy zemí k těmto problémům nehodnotí. Celkově je africkou komisí doporučeno zvýšit snahy o zefektivnění dodržování práva a trestání všech forem násilí na ženách, lepší přístupnost ženám ke zdravotnickým službám, zajištění bezpečných míst pro oběti násilí, jakožto i jejich psychická podpora a další.¹⁰²

Ženy jsou v ozbrojených konfliktech dle zprávy stále vystavovány různým formám násilí a nerovnosti, které pro ně má mnohdy důsledky jako podvýživu, šíření chorob a následující zvyšující se výskyt sirotků a žen bez domova. Z těchto důvodů byla roku 2000 přijata rezoluce Rady bezpečnosti č. 1325, týkající se žen, míru a bezpečnosti, která „apeluje na všechny členské státy a strany konfliktů, aby vzali v potaz ženská práva a jejich specifické potřeby i v dobách po konfliktu a zapojily ženy do procesu znovunastolení míru a stability skrz účast na šíření míru, jeho udržování a snahy o jeho výstavbu.“¹⁰³ Tato rezoluce byla 14 státy implementována do právních ráďů a byly vytvořeny Akční plány na plnění této rezoluce. Mnohé ženy se staly členkami ozbrojených sil a našly možnosti jak ovlivnit přístup k ženám v armádě, ale i mírotvorné procesy. Přesto, jak zpráva upozorňuje, jsou stále oblasti, které je třeba zlepšit a na které se musí v nadcházejících letech státy soustředit. Mezi tyto jistě patří účast žen na mírových rozhovorech, která dosahuje nízkých úrovní, lepší a důslednější ochrana žen, které jsou v ozbrojených konfliktech stále vystavovány násilným činům jako je znásilňování. S tím související státní postih pachatelů je třeba posílit a zefektivnit úlohy státních orgánů v této oblasti.

---

¹⁰⁰ Ministerstvo vnitra ČR. *Obchod s lidmi – Popis situace.*

¹⁰¹ Například faraonská obřizka je nejvíce rozšířena v Somálsku

¹⁰² United Nations Economic and Social Council. *Twenty-Year Review of the Implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action (BPfA) + 20 – Africa Regional Review Summary Report 1995-2014.* Str. 24. čl. 66

¹⁰³ Ibid. Čl. 68.

6.1.2 Zpráva evropského regionu

Splnění vytyčených cílů v Evropě hodnotila Ekonomická komise pro Evropu¹⁰⁴, která uspořádala setkání v době od 6. – 7. listopadu 2014 v Ženevě. Toto setkání mělo za cíl, stejně jako v jiných regionech, zhodnotit situaci 20 let po Pekingské konferenci a plnění cílů vytyčených Akční platformou a nastítnit zóny, kde je možné zlepšení situace v následujících letech. Byla vypracována souhrnná zpráva reflektující kroky, které byly podniknuty a cíle, na které se Evropa zaměří v budoucnosti¹⁰⁵. Nutno podotknout, že mimo států evropských, do tohoto regionu patří i některé asijské státy, jako Kyrgyzstán, Izrael, Kazachstán, Tádžikistán, Turecko, Turkmenistán, Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie a také státy Severní Ameriky – USA a Kanada.

Dle zprávy byly ve všech oblastech strategických cílů učiněny pokroky, ačkoli i nadále zůstává mnoho cílů k naplnění. Především na poli rovnoprávnosti a vnímání ženských práv byly učiněny velké pokroky. Zpráva vyzdvihuje i roli nevládních ženských organizací, která se v posledních dekádách zvýšila. Oproti tomu ovšem v některých částech regionu konzervativci a zpátečníci občas brzdí či dokonce navracejí rozvoj ženských práv zpět do dob před přijetím Akční platformy.¹⁰⁶

V oblasti násilí na ženách se pokrok nedostavuje natolik důrazně, jak bylo počítáno. Naopak se začínají prosazovat nové možnosti násilí jako například kyberstalking¹⁰⁷. „Násilí na ženách i nadále existuje v mnohých formách v rámci regionu: fyzické násilí, sexuální obtěžování a znásilňování, dotěrné obtěžování, tzv. vraždy ze cti, obchod se ženami a mrzačení ženských orgánů.“¹⁰⁸ Dalšími přetrvávajícími problémy jsou nucená manželství dětských nevěst a zvyšující se urážky prostřednictvím sociálních sítí, které jde ruku v ruce s rozvojem internetu a oblíbených takovýchto sítí¹⁰⁹. Kroky jednotlivých států a jejich vlád sice učiněny byly, ovšem nemají příliš vliv na pokračující násilí na ženách. Téměř všechny státy přijaly odpovídající právní úpravu, zaškolily pracovníky pro pomoc obětem násilí a zavedly preventivní opatření, nejrůznější programy proti násilí na ženách.

---

¹⁰⁴ ECE

¹⁰⁵ United Nations Economic Commission for Europe. *Report of the Beijing+20 Regional Review Meeting*.

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Dlouhodobé, opakované obtěžování oběti pomocí informačních a komunikačních technologií.

¹⁰⁸ United Nations Economic Commission for Europe. *Report of the Beijing+20 Regional Review Meeting*. Str. 10, čl. 28

¹⁰⁹ Facebook, Twitter a jiné sociální sítě jsou dnes každodenně navštěvovány miliony lidí.

Z důvodů velmi mírného pokroku v oblasti násilí na ženách v tomto regionu, byla stanovena doporučení, která mají pomoci zlepšit situaci v následujících letech. Především „všechny státy evropského regionu by měly ratifikovat a implementovat Istanbulskou úmluvu,..., vyvinout strategie a politiky pro boj s násilím na ženách a dívkách, chránit a podpořit oběti násilí a potrestat viníky.“¹¹⁰ Pokrok je třeba i v oblastech obchodování se ženami a domácího násilí. S tím souvisí i potřeba lepšího financování programů a speciálních služeb pro ženy – oběti, kde je stále prostor ke zlepšení, neboť financování je nedostatečné a instituce provozující útulky pro ženy a zařízení pomáhající ženám v návratu do života (potom co se staly oběťmi) nemají prostředky pro adekvátní pomoc potřebným. Větší medializace boje proti násilí na ženách a vzdělávací programy pro společnost s důrazem na muže, to vše je stanoveno jako cíl do budoucna, neboť ženy jsou stále považovány v některých částech regionu za méněcenné a převládají stereotypní role pohlaví. Jedním z posledních požadavků pro státy v oblasti násilí na ženách je intenzivnější statistický sběr dat a jejich zpřístupnění společnosti a zároveň výměna těchto dat mezi státy, která by měla napomoci v prevenci a provádění strategií národních vlád.

6.1.3 Zpráva regionu latinská Amerika a Karibská oblast

V termínu 18. – 20. listopadu 2014 proběhlo v Santiagu 51. setkání předsedajících Regionální konference o ženách v latinské Americe a Karibiku. Na první pohled je jasné, že oproti dvěma předchozím hodnotícím zprávám, je zpráva komise pro region latinské Ameriky a Karibiku propracovanější, když je doplněna mnohými tabulkami, grafy a statistickými údaji, týkajícími se všech aspektů rovnoprávnosti žen, nejen fyzického násilí bývalých partnerů, ale také poměru ženského kapitálu ve společnosti, naleznout zde lze i demografické údaje s genderovým hodnocením či definici vražd žen z oblasti trestního soudnictví.

Země tohoto regionu dosahují různých výsledků v plnění Akční platformy, a ačkoli není pokrok rychlý, je v posledních 20 letech pozorovatelný. Největší pokrok je spatřován v rostoucí autonomii žen, kdy „v obojím, v soukromém životě i ve veřejné sféře, je esenciálním pro zaručení respektu a řádnému výkonu a využití jejich lidských práv, stejně jako pro dosažení rovnosti.“¹¹¹ Dále národní zprávy vykazují velké pokroky

---

¹¹⁰ Ibid. Čl. 30

¹¹¹ United Nations Economic Commission for Latin America and the Caribbean. *Regional review and appraisal of implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action and the outcome of the*

v oblasti právních úprav, většího proražení žen do politiky. „Pokud srovnáte ženu a muže na stejné socioekonomické, demografické a kulturní pozici, žena se vždy jeví v nevýhodě,..., často je také terčem všech forem diskriminace.“¹¹²

Velmi dobré reference zaznívají na programy specializující se na boj proti násilí na ženách, ačkoli stále v této oblasti není úspěch příliš velký, v tomto regionu je sexuální násilí rozšířeno. V mnoha zemích regionu byly přijaty právní úpravy postihující násilí na ženách a odstraňující nezákonnost potratů a dalších metod plánovaného rodičovství. Na základě Akční platformy a dalších mezinárodních úmluv týkajících se lidských práv „Argentina vysvětluje,..., že potraty mohou být provedeny kterékoli oběti znásilnění,..., a to i bez souhlasu soudu, pouze se souhlasem oběti.“¹¹³ Posílena byla i zdravotní péče po potratu, a to nejen v Argentině, ale i v Brazílii a dalších státech.

Stále zůstává cílem dosažení efektivnějšího trestání násilí na ženách a vynucení zákonů takové jednání zakazující. Většina národních úprav v regionu vychází z Úmluvy Belém do Pará¹¹⁴. Mezi hlavní problémy regionu patří hlavně znásilňování, kdy konkrétně v Karibiku se nachází tři z deseti zemí vykazující nejvyšší statistiky znásilnění. Tresty za znásilnění jsou mírné a společnost znásilňování nedostatečně odsuzuje.¹¹⁵ Dalším druhem násilí na ženách v oblasti aktuálním jsou vraždy z důvodu pohlaví, které jsou v regionu páčány majoritně bývalými či stálými partnery obětí, přičemž v mnoha zemích není toto jednání¹¹⁶ zakotveno jako zvláštní trestný čin.¹¹⁷ Cílem je tedy nejen přispět k zavedení speciální skutkové podstaty „vraždy ženy“ do všech národních právních úprav, ale i zamezení vražd pro genderové důvody.

Právní úprava obchodování s lidmi byla mnohými zeměmi, upravena, aby odpovídala Akční platformě a mnohé ze států vyvinuly akční plány pro boj s obchodováním lidí. „Mezisektorová skupina v Brazílii dokázala vypátrat zločinecký

---

twenty-third special session of the General Assembly (2000) in Latin American and Caribbean countries.
Str. 24.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Ibid. Str. 51

¹¹⁴ Inter – American Convention on the Prevention Punishment and Eradication of Violence against Women

¹¹⁵ Ibid. str. 56

¹¹⁶ Femicide

¹¹⁷ Tzv. vraždění žen či „ženovražda“ je zvláštní skutkovou podstatou v Argentině, Bolívii, Chile, Kostarice, Kolumbii, Ekvádoru, Salvádoru, Hondurasu, Mexiku, Guatemale, Nikaragui, Panamě, Peru a Venezuele, obvykle je stanovena podmínka vraždy partnerem a jako důvod vraždy či motiv je stanoven fakt, že oběť je ženského pohlaví.

gang, operující ze Španělska, po několika stížnostech na horkou linku 180¹¹⁸ a akci federální policie.¹¹⁹ Mexiko zřídilo speciální útulek pro ženy – oběti genderového násilí a obchodování s lidmi, stejně tak zřídilo i zvláštní kancelář žalobce, do jehož jurisdikce spadá násilí na ženách, obchodování se ženami a pomoc obětem násilí na ženách. Cíle kladené do příštích let v regionu latinské Ameriky a Karibiku jsou následující: efektivní využívání zdrojů k boji proti násilí na ženách, boj proti genderově založenému násilí a vypracování statistik relevantních pro boj s násilím na ženách v určitých státech, kde k tomuto kroku nedošlo¹²⁰.

6.1.4 Zpráva asijské oblasti a oblasti Pacifiku

Ekonomická a sociální rada v oblasti Pacifiku a Asie, se sešla ke zhodnocení pokroku v implementaci Pekingské akční platformy a deklaráce ve dnech 17. – 20. listopadu 2014, v Bangkoku. Hodnotící zpráva mezi hlavní úspěchy v uplynulých 20 letech řadí posílení rovnoprávnosti žen a mužů v rámci národních právních řádů, k čemuž došlo díky praktikování rovnostářských politik, legislativy akčních plánů a strategií, společně s prosazováním Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace proti ženám. Ženy obsazují stále více míst činitelů v předních politických a státních pozicích a nadále tento trend vzrůstá. Na subregionální úrovni byl zaznamenán také zvyšující se podíl žen v ekonomickém sektoru. Mimo jiné „úspěchy v oblasti vzdělávání jsou zdůrazňovány státy z celého regionu, kdy stoupá gramotnost žen, výkony dívek ve školách, také se zvyšuje počet žen pokračujících do terciálního vzdělávání,...., a dívky nyní studují i tradičně mužské obory.“¹²¹

V oblasti násilí na ženách byla upravena legislativa, posílena vymahatelnost práva a ustanoveny zvláštní vládní orgány, které mají za úkol bojovat s násilím páchaným na ženách. Byly zavedeny programy s důrazem na prevenci, společnost byla názorově zmobilizována, a to nejen prostřednictvím velkého počtu kampaní týkajících se obchodování s lidmi a násilí. Ačkoli byla legislativa mnohých států upravena tak, aby

---

¹¹⁸ Dial 180 - Celonárodní horká pro ženy, které potřebují pomoc v situacích hrozcího násilí nebo násilí již nastalého.

¹¹⁹ United Nations Economic Commission for Latin America and the Caribbean. *Regional review and appraisal of implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action and the outcome of the twenty-third special session of the General Assembly (2000) in Latin American and Caribbean countries.* Str.61

¹²⁰ Barbados

¹²¹ United Nations Economic and Social Council. *Review of the progress and remaining challenges in implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action in Asia and the Pacific.* Str. 4

odpovídala standardům vytyčeným Akční platformou, stále „nicméně není úprava postihující všechny formy násilí na ženách obsažena v legislativách všech států Asie a Pacifiku.“¹²² Pomoc obětem násilí, je v regionu přístupná formou možnosti uchýlit se do útulku či bezpečného domu a mít životní podporu. Problémem nadále zůstává diskriminační prostředí a bariéry zabraňující vymýcení násilí, často v pozadí s kulturně sociálními zvyklostmi dané oblasti¹²³.

Pokud jde o ženy v rámci ozbrojených konfliktů, „13 členských států přijalo akční plány s „*ženy, mír a bezpečnost*“ agendou.“¹²⁴ Podíl žen ve vyjednávacích orgánech a na vysokých strategických pozicích nicméně stále zaostává za podílem mužů, v tomto ohledu navíc 12 států přiznalo, že tyto pozice nezastává žádná žena. Tyto přehledy ukazují zanedbání činnosti v této oblasti a strategickém bodě. Dalším problémem a podceněním situace je pak stále možné ohrožení žen a dívek v průběhu ozbrojeného konfliktu, kdy zpráva přiznává, že: „ženy a dívky mohou být subjekty únos, nucené práce, nucených bojů, fyzických napadení, sexuálního zneužívání nebo zotročování, mimo jiné i dalších forem ponižování a násilností.“¹²⁵ K tomuto je možné dodat, že pouze některé členské státy mají nařízení a právní prostředky k ochraně žen a dívek v situacích ozbrojeného konfliktu.

6.1.5 Zpráva regionu západní Asie

Situace v západní Asii¹²⁶ po dvaceti letech od Pekingské konference byla hodnocena během 2. – 3. února 2015, v Káhiře. Zpráva Komise pro západní Asii nese název Proti větru a vlnám. Mnoho arabských států vzalo zpět své výhrady k Úmluvě¹²⁷¹²⁸ a již všechny arabské státy ratifikovaly či přistoupily k Úmluvě o právech dítěte. Již v tomto ohledu je patrný pokrok arabských států, které jsou ze všech zemí snad nejvíce ovlivňovány náboženstvím. Je nutné myslet na to, že ratifikace nezajistí v případě úmluv mezinárodního práva, jejich dodržování, natožpak

---

¹²² Ibid. Str.8

¹²³ Například některé druhy náboženství a etnických zvyků.

¹²⁴ United Nations Economic and Social Council. *Review of the progress and remaining challenges in implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action in Asia and the Pacific*. Str. 8

¹²⁵ Ibid.

¹²⁶ Arabský region

¹²⁷ CEDAW

¹²⁸ Pouze tři arabské státy přistoupily bez výhrad k Úmluvě – Jemen, Džibutsko a Komory, dva státy neratifikovaly Úmluvu vůbec – Somálsko a Súdán, většina států měla výhrady týkající se Islámu a ústavních zvyklostí, obojí nebylo v souladu s Úmluvou. V tomto odkazují na kapitulu 6. Vztah mezi náboženstvím a násilím na ženách.

vynutitelnost takového závazku. Přesto je odstranění výhrad k Úmluvě krok správným směrem.

Vzhledem k současným ozbrojeným konfliktům v arabské oblasti, jsou ženy v ohrožení více než jindy, přesto, jak zpráva uvádí, „přesto ve falešném bezpečí domova jsou ženy nejvíce obětmi násilí a zneužívání, a to i v časech míru.“¹²⁹ Předpokládá se, že výskyt násilí na ženách v arabských státech je mnohonásobně vyšší, než ukazují statistické údaje. Důvodem nepřesnosti takovýchto údajů je fakt, že žena – oběť velmi často nenahlásí, jakého jednání se stala terčem a nevyhledá odbornou pomoc. Přesto je zajímavé pohlédnout na dostupné statistiky arabských zemí, týkající se frekvence výskytu násilí ve státech, které poskytly údaje¹³⁰. Například v Egyptě, dle statistických údajů Egyptského Ministerstva zdravotnictví a populace, bylo za poslední rok (2014) obětí násilí 14,4% žen, za celý život pak násilí zažije nejméně 35,5% žen, tedy více než jedna třetina ženské populace v Egyptě.¹³¹

Po přijetí Akční platformy vstoupil problém násilí na ženách do veřejné debaty v arabských zemích. Stejně jako v jiných regionech, i země arabského regionu¹³² vypracovaly nejrůznější programy, akční plány a začaly sbírat statistické údaje týkající se násilí na ženách. V oblasti úpravy právních předpisů pak lze vyzdvihnout Egypt a Tunisko, kdy tyto dva státy zakomponovaly povinnost boje s násilím na ženách do svých nedávno přijatých ústav. „Tato ustanovení mohou vést k přezkumu existující diskriminační právní úpravy skrze přezkum souladu s ústavním pořádkem takové úpravy a v budoucnu předejít přijetí takové právní úpravy, která by byla v ostrém rozporu se ženskými právy.“¹³³ Je patrné, že některé země přijaly i takovou právní úpravu, která zakazuje a bojuje s tradičními praktikami islámského práva, jako jsou

---

¹²⁹ United Nations Economic and Social Commission for Western Asia. *AGAINST WIND AND TIDES: A Review of the Status of Women and Gender Equality in the Arab Region 20 Years after the Adoption of the Beijing Declaration and Platform for Action*. Str. 52

¹³⁰ Mezi arabskými státy, které poskytly pro potřeby hodnotící zprávy relevantní údaje týkající se násilí na ženách a které vůbec shromažďují tyto údaje, jsou Komory, Egypt, Jordánsko a Tunisko.

¹³¹ United Nations Economic and Social Commission for Western Asia. *AGAINST WIND AND TIDES: A Review of the Status of Women and Gender Equality in the Arab Region 20 Years after the Adoption of the Beijing Declaration and Platform for Action*.

¹³² Nejde o všechny země arabského regionu, pouze některé, jmenovitě Alžírsko, Irák, Mauretánie, Omán, Palestina, Saudská Arábie, Súdán, Sýrie a Tunisko.

¹³³ *Ibid.* Str. 54

vraždy ze cti¹³⁴, ale i s obcházením práva, kdy mohl pachatel znásilnění pojmout za ženu svou oběť a tak se vyhnout právnímu postihu.

Mrzačení ženských orgánů je nejvíce rozšířeno právě v oblasti arabských států, kdy dle statistik UNICEF a Světové zdravotnické organizace, 93% žen v Džibutsku, 91% v Egyptě, 69% v Mauretánii, 88% v Súdánu a 98% v Somálsku bylo zbaveno úplně či částečně externích genitálií.¹³⁵ Masové rozšíření obřezávání ženských pohlavních orgánů je přitom praktikou tradiční, která se nedá nijak logicky odůvodnit. Ačkoli dle průzkumů není odůvodněna náboženským faktorem, v dalších kapitolách práce je možné vysledovat spojitost mezi islámem a ženskou obřízkou. Přestože je ženská obřízka v Somálsku i dalších státech zakázána, stále je vykonávána a praktikována z důvodu slabé vymahatelnosti práva v této oblasti. Dle zprávy byl poprvé Egyptským soudem potrestán doktor, který provedl obřízku na 13 leté dívce, jež na následky operace zemřela.¹³⁶

Největší výzvou arabského regionu nadále zůstává účinný boj proti násilí na ženách, které je často neoznámeno příslušným orgánům. V arabských zemích je kladen velký důraz na ženinu čest a neposkvrněnost, z tohoto důvodu se ženy bojí vyhledat pomoc, protože by jejich čest utrpěla a poznamenána by byla v očích okolí nejen žena, ale celá její rodina. „Žena nahlašující sexuální násilí by mohla být obviněna z cizoložství či nemravnosti, přičemž mnohé země uznávají svědectví ženy v civilním a trestním procesu, pouze jako svědectví poloviční váhy v porovnání s mužským svědectvím.“^{137, 138} Bez nahlášení násilností policejní orgány a zvláště nové útvary bojující přímo s pachateli násilí na ženách¹³⁹ nemohou podniknout příslušné kroky a dalšímu páchání násilí zabránit. S tím pak úzce souvisí důvěra, kterou občané vkládají do policejních a soudních orgánů.

---

¹³⁴ Vraždy ze cti jsou nejvíce extrémní praktikou zločinů ze cti (honour-based violence). Jedná se vraždy ve jménu zachování rodinné cti, k jejíž ztrátě údajně dochází pochybením dívky/ženy. Příčinou ztráty cti rodiny mohou být činy ženy, mezi něž lze uvést: výběr sexuálního/životního partnera, nevhodné vzdělání, oblékání, kontakt s osobou opačného pohlaví, sexuální orientace či vybočení z rodinných názorů a očekávání. viz.: International Resource Centre. *Honour based Violence Awareness Network*.

¹³⁵ UNICEF. *Unicef Annual Report 2013*. Str. 2.

¹³⁶ United Nations Economic and Social Commission for Western Asia. *AGAINST WIND AND TIDES: A Review of the Status of Women and Gender Equality in the Arab Region 20 Years after the Adoption of the Beijing Declaration and Platform for Action*. Str. 55.

¹³⁷ Freedom House. *Recent Gains and New Opportunities for Women's Rights in the Gulf Arab States*.

¹³⁸ Jedinými arabskými státy uznávajícími svědectví ženy jako rovnocenné svědectví muži jsou Omán a Katar.

¹³⁹ Speciální policejní jednotky byly založeny v Egyptě, Iráku, Kuvajtu, Maroku, Palestině, Kataru a Súdánu, toto lze zjistit z jednotlivých národních hodnotících zpráv na WWW:<http://www.escwa.un.org/sites/beijingplus20/documents.asp>

Malá skupina arabských států se rozhodla pro zapojení příslušnic ženského pohlaví do ozbrojených složek moci a soudních orgánů. Jmenovitě Omán, Jemen a Libanon zapojily v nedávné době ženy do policejních jednotek a Egypt s Mauretánií umožnily ženám stát se soudkyněmi.^{140, 141} Například v Alžírsku či Maroku zastávají ženy vysoké pozice v soudnictví již delší dobu a Nejvyšší soud Džibutska je již několik let veden ženou¹⁴², přesto je zastoupení žen v arabských státech v soudnictví na jedné z nejnižších úrovní ve světě.

Pomoc ženám-obětem násilí v arabských zemích se pomalu rozrůstá, když je zajišťována nejen pomoc psychologická a právní poradenství, ale i speciální útulky poskytující ochranu bezpečnosti obětí a zastupování obětí před soudy. Pomoc je často poskytována ve spolupráci s nevládními organizacemi. Tato pomoc je často v rozporu se sociálními normami zemí a národními zákony ochraňující rodinu jako celek.¹⁴³

V průběhu ozbrojených konfliktů se ženy v arabských státech nyní stávají snadnými oběťmi, v tomto ohledu jsou hlášeny mnohé zprávy, které líčí, jak jsou ženy Islámským státem na území Iráku a Levanta brutálně vražděny, zotročovány či zneužívány. Tyto činy jsou motivovány převážně náboženskou nenávisť islamistů, kteří „stanovují ceny na jezídské a křesťanské dívky, dle jejich věku,...“¹⁴⁴ Obzvláště ženy patřící do etnických a náboženských minorit v oblasti působení Islámského státu, jsou vystaveny nebezpečí násilí. Dle Pomocné mise OSN v oblasti Iráku¹⁴⁵ bylo více než 2.500 žen a dětí,..., drženo v zajetí Islámským státem od listopadu 2014.¹⁴⁶ Takovýto druh sexuálního násilí není náhodný, ale jedná se o strategii a politiku této extremistické

---

¹⁴⁰ United Nations Economic and Social Commission for Western Asia. *AGAINST WIND AND TIDES: A Review of the Status of Women and Gender Equality in the Arab Region 20 Years after the Adoption of the Beijing Declaration and Platform for Action*.

¹⁴¹ Pozoruhodným se jeví fakt, že ženino svědectví v těchto zemích má poloviční váhu, co mužovo, ovšem výkon pozice soudkyně je ženám povolen.

¹⁴² Republic of Djibouti, Office of the Prime Minister, Ministry for the Promotion of Women, Family Well-being, and Social Affairs. *National report on the Implementation of the Beijing Platform for Action from Djibouti*. Str. 29

¹⁴³ Obzvláště v případech násilí ze strany manžela či partnera je toto problémem, když se střetává tradiční pojetí rodiny s podřazeným postavením ženy a zájem na ochraně ženy jako oběti násilí.

¹⁴⁴ United Nations Economic and Social Commission for Western Asia. *AGAINST WIND AND TIDES: A Review of the Status of Women and Gender Equality in the Arab Region 20 Years after the Adoption of the Beijing Declaration and Platform for Action*. Str. 58.

¹⁴⁵ UNAMI

¹⁴⁶ United Nations. *Unanimously Adopting Resolution 2253 (2015), Security Council Expands Sanctions Framework to Include Islamic State in Iraq and Levant*.

skupiny. Jak bylo zmíněno dříve¹⁴⁷, tato forma násilí v ozbrojeném konfliktu slouží zastrašování obyvatelstva a demoralizaci druhé strany konfliktu.

Dle zpráv arabských států jsou ženy v regionu vystavovány násilí nejen nepřátelských vojáků, ale také národních ozbrojených sil¹⁴⁸. Jak zpráva poznamenává, boje v oblasti stále nekončí a ženy jsou i nadále každodenně obětmi násilí. Tyto činy nejsou momentálně adekvátně trestány, jelikož soudnictví v oblastech ozbrojeného konfliktu nefunguje. „Vyskytují se ale snahy zdokumentovat jednotlivé případy s nadějí, že v budoucnu budou soudem vyřešeny.“¹⁴⁹ Efektivní snahy o splnění strategického cíle Akční platformy týkající se boje proti násilí na ženách v ozbrojených konfliktech jsou viditelné pouze na malých příkladech. „Libye nedávno uznala ženy přeživší násilí jako oběti války a oznámila opatření, díky kterým budou ženám poskytnuty kompenzace.“¹⁵⁰¹⁵¹

Rizikovou skupinou žen jsou nyní i ženy, které opustily svůj domov a uprchly před válkou. Tyto ženy, často obývající uprchlické tábory, jsou snadnou obětí mužů, kteří se v táborech také nacházejí. Rodiny žen a mladých dívek toto nebezpečí vnímají a přistupují k preventivním opatřením, která mají dívky ochránit, tedy k uzavření smlouveného manželství, které je obvykle charakterizováno velkým věkovým rozdílem.¹⁵² Dívky, které jsou provdány v dětském věku, jsou pak vystaveny nejen možnému násilí od manžela, ale také zdravotním komplikacím, které mohou být způsobeny porodem v raném věku a nedostatečnými hygienickými podmínkami v uprchlických táborech.

---

¹⁴⁷ viz. MERON, Theodor. *Rape as a Crime under International humanitarian law*, The American Journal of International Law, 1993. Vol. 87., No. 3, str. 425

¹⁴⁸ Dle zpráv Generálního tajemníka OSN se sexuální násilí v Somálsku objevuje u tamní armády a také v Súdánu padlo za oběť znásilnění armádním složkám více než 200 žen během dvoudenní operace v Severním Dárfúru v říjnu 2014. United Nations Security Council. *Special Report of the Secretary-General on the African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur*. Str. 13-14.

¹⁴⁹ United Nations Economic and Social Commission for Western Asia. *AGAINST WIND AND TIDES: A Review of the Status of Women and Gender Equality in the Arab Region 20 Years after the Adoption of the Beijing Declaration and Platform for Action*. Str. 59.

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Listina z roku 2013 potvrzující status obětí války ženám, které byly nuceny přidat se ke skupinám uspokojující potřeby bývalého prezidenta Kadáfího a jeho synů a také pro ženy, které byly znásilněny během povstání roku 2011.

¹⁵² Mnoho mužů v produktivním a odpovídajícím věku je součástí ozbrojených složek.

7. POSTAVENÍ ŽEN V REGIONECH - SROVNÁNÍ

V předchozích kapitolách byly představeny pokroky v boji proti násilí na ženách v jednotlivých světových regionech v rámci uplynutí 20 let od přijetí Pekingské Akční platformy a Deklarace. Jak bylo v příslušných kapitolách upozorněno, každý region pojal hodnotící zprávu odlišně a různou měrou odborné úrovně. Nejpropracovanější hodnocení situace pochází ze zprávy arabského regionu a latinské Ameriky a Karibiku. Každý region v oblasti násilí na ženách uvedl něco jiného, v jednom se ale všechny regiony shodovaly – násilí na ženách je stále velmi akutním problémem, se kterým je třeba i nadále bojovat.

V evropském regionu bylo mezi nejrozšířenějšími druhy násilí uvedeno domácí násilí a obchodování s lidmi. Mrzačení ženských genitálií ani praktiky ohrožující ženy v situacích ozbrojených konfliktů, nezasahují ženy v evropském regionu velkou měrou. V Africkém regionu se díky nepokojům¹⁵³ ženy naopak často stávají oběťmi násilí příslušníků ozbrojených složek. Jak je patrné z předchozí kapitoly, v tomto ohledu byly Africkou unií učiněny kroky¹⁵⁴ snažící se o lepší postih viníků a ochranu obětí.

Jak vyplývá ze zpráv, arabský region má v současné době největší problém s násilím jako součástí ozbrojených konfliktů. Tamní násilí je nejen genderově podmíněné, ovlivněné je i náboženskými faktory. Domácí násilí dle zprávy arabského regionu také dosahuje velkých rozměrů, navíc v případech dětských manželství tyto zločiny směřují nejen proti ženám, ale i proti dětem. V obou oblastech – arabském regionu i africkém je nejvíce rozšířeno mrzačení ženských genitálií. To není překvapivé, neboť se jedná o tamní tradiční praktiky a součást kulturních zvyků.

Oblast latinské Ameriky a Asie a Pacifiku, společně s africkou oblastí, vykazuje velký výskyt obchodování s lidmi za účelem prostituce a sexuálního vykořisťování. Důvody jsou nejen nestabilní ekonomická situace, ale také závislost a zranitelnost žen, které nemají dostatečné pracovní příležitosti. Oblast Asie a Pacifiku zaznamenává největší výskyt genderocidy, kdy jsou chlápci před dívkami upřednostňováni.

---

¹⁵³ V oblasti Nigérie působí ozbrojená skupina Boko Haram

¹⁵⁴ Přijetí Maputo protokolu a zřízení Afrického soudu

8. VZTAH MEZI NÁBOŽENSTVÍM A NÁSILÍM NA ŽENÁCH

Jedním z cílů této práce je posoudit, zda je násilí na ženách podmíněno konkrétním náboženstvím. Na následujících stranách jsou vybrána základní ustanovení z náboženských pramenů týkající se postavení žen v daném náboženství. Extremistické teroristické skupiny páchají v dnešní době jménem islámu zločiny proti lidskosti, civilisté jsou nuceni opouštět své domovy, neboť nejsou stejného vyznání jako jiné skupiny obyvatel. Je očividné, že války jménem konkrétního náboženství jsou i v dnešní době stále aktuální, zda jsou ovšem činy násilí páchané na ženách pouze výmyslem náboženských fanatiků, či zda jsou skutečně ospravedlnitelné náboženskými normami, ze kterých často pachatelé vycházejí, se tato práce pokusí objasnit.

8.1 Jednotlivá náboženství a jejich vztah k ženám

Křesťanství

Postavení ženy v křesťanské věrouce je poměrně dobře známo společnosti, ve které žijeme. Je sice pravda, že Česká Republika je stát majoritně ateistický a oficiálně laický, ale naše kultura, zvyky a prostředí bylo celá staletí ovlivňováno křesťanstvím, proto máme povědomí alespoň o základech této víry.

„Vidoucí tedy žena, že dobrý jest strom k jídlu i příjemný očima, a k nabytí rozumnosti strom žádostivý, vzala z ovoce a jedla, dala také muži svému s sebou, a on jedl.“¹⁵⁵ Již ve starém zákoně je stanoveno, že žena – Eva se dopustila prvotního hříchu, když jako první okusila zakázané jablko a dala jej ochutnat i muži – Adamovi. Ačkoli můžeme ve Starém zákoně nalézt i další pasáže, kde je možné vycítit požadované postavení ženy, hlavním pramenem křesťanství je Nový zákon, proto je lepší zaměřit se spíše na něj. Dle Nového zákona je muž hlavou ženy, žena je povinna zavíjet si hlavu do šátku nebo se raději oholit,¹⁵⁶ protože její hlava patří jen muži. „Žena ač se učí mlčeci, ve všeliké poddanosti. Nebo ženě nedopouštím učiti, ani vládnouti nad mužem,

---

¹⁵⁵ Historické knihy Starého zákona, Genesis, 3. kapitola, 6. Řádek

¹⁵⁶ Nový zákon, 1. Korintským, 11. kapitola, 6. věta

ale aby byla v mlčení. Adam zajisté prvé jest stvořen, potom Eva. A Adam nebyl sveden, ale žena svedena Suci, příčinou přestoupení byla.“¹⁵⁷

Z výše uvedených citací Nového zákona jasně vyplývá postavení ženy v křesťanském náboženství. Nejenže se dopustila prvotního hříchu, ale také byla později stvořena, což zakládá předpoklad její podřízenosti, která sice v dnešní době většinou není viditelná, ale stále se potýkáme s diskriminačními praktikami ve vztahu k ženám, které mohou být zapříčiněny náboženskými tezemi, které byly do hlav lidí vkládány po několik staletí a to často i pochybnými metodami, a které mohou být hluboko zakořeněny a ovlivňovat chování společnosti (především mužské).

Judaismus

Žena v judaismu nemá stejná práva jako muži, což se promítá do mnoha aspektů jejího života. V oblasti realizace víry je žena poněkud opomíjena. Její přítomnost v synagoze není potřebná, na čtení Tóry není svolávána (muži jsou) a při výkonu liturgie ženy sedí odděleně od mužů. Samotné vysvěcení žen na rabínku bylo poprvé realizováno až roku 1935, kdy Regina Jonas získala právo působit jako rabínka v židovských obcích v Německu.¹⁵⁸ Nerovné postavení v závislosti na ženě získávají také děti narozené z cizoložství: „Pokud vdaná žena otěhotní s kýmkoli jiným než s manželem, její dítě získá status mamzera. Zatímco pokud ženatý muž zplodí potomka s další ženou, která není provdaná, o cizoložství se nejedná.“¹⁵⁹ (pozn. autora: Nutno podotknout, že toto pravidlo je legislativně zakotveno v Izraeli.) Na rozdíl od mužů, kteří jsou rituálně obřezáni velmi brzy po narození, holčičky nejsou do víry nijak rituálně přijaty. Alespoň jako drobné zlepšení postavení žen v judaismu lze označit nedávno zavedené bat mizva, které je obdobou bar mizva.¹⁶⁰

Islám

Postavení žen v Islámu nelze jasně specifikovat. Jedná se o jedno z nejrozšířenějších náboženství a bez nadsázky lze použít slovní rčení, co kraj, to jiný mrav. Napříč islámskými zeměmi tedy můžeme sledovat různá pojetí postavení žen, která se odvíjí často od rozdílných výkladů náboženských pramenů. Jako nejlepší se jeví

---

¹⁵⁷ Nový zákon, 1. Timoteovi, 2. kapitola, 11. – 14. věta

¹⁵⁸ Zoufalá Marcela, *Judaismus a ženy v Izraeli*, Karolinum str. 57.

¹⁵⁹ *Ibid* str. 55.

¹⁶⁰ *Náboženství a lidská práva*, str. 13

interpretovat postavení žen v Islámu pomocí základních pramenů tohoto náboženství, tedy interpretací Koránu a Sunny. Problémem je, že často je postavení žen pojmáno na základě práva šari‘a, které již však je samotnou interpretací náboženských dokumentů, a proto obsahuje zkreslené názory interpretátorů. Moderní liberální islámští učenci jako je například Abdullahi An-Na‘im¹⁶¹ či Naser Abu-Zayd jsou přesvědčeni, že pravé hodnoty a fundamentální pojetí islámu lze nalézt právě jen v Koránu a Sunně.

Podíváme-li se do Koránu samotného, zjistíme, že žena je pojmána jako bytost křehčí, která si je však před bohem rovna s mužem. Tato rovnost je však míněna jen před bohem – nábožensky, pohledem západní civilizace se o faktickou, uplatnitelnou symetrii nejedná. Pokud jde o každodenní záležitosti, je žena podřízena muži: „Muži zaujímají postavení nad ženami proto, že Bůh dal přednost jedněm z vás před druhými, a proto, že muži dávají z majetků svých (ženám). A ctnostné ženy jsou pokorně oddány a střeží skryté kvůli tomu, co Bůh nařídil střežit. A ty, jejichž neposlušnosti se obáváte, varujte a vykažte jim místa na spaní a bijte je! Jestliže vás jsou však poslušny, nevyhledávejte proti nim důvody!, ...“¹⁶². Legitimace muže bít ženu je v náboženském textu přinejmenším znepokojivá a v rukou demagogických interpretátorů se stává výhodnou zbraní a ospravedlňujícím prvkem k páchání násilí na ženách. Ačkoli je celkově islám pokládán za mírumilovné náboženství, formulace některých veršů je poněkud nešťastná.

Jako pozitivum je vnímán fakt, že i ženy mají v islámu právo na vzdělání a ve vzdělávání jsou podporovány, ovšem naproti tomu slova ženy nemají váhu stejnou, jako slova muže. Pokud je žena svědkem, její svědectví má poloviční hodnotu, co mužovo a například při dokazování znásilnění je velmi obtížné prokázat mužovu vinu.

Obecně lze říci, že postavení ženy v islámu není jednoduché, je podstatně více nerovné a ve srovnání se dvěma výše uvedenými náboženstvími je poměrně horší a složitější. Jak jsem však již uvedla, klíčovou roli hraje především interpretace pramenů islámu, která jde často ruku v ruce s politickými zájmy států.

---

¹⁶¹ Abdullahi Ahmed An-Na‘im. (online) Červen 2015 (Cit. 15. 6. 2015) Dostupný na WWW: <http://aannaim.law.emory.edu/>

¹⁶² Korán 4. Súra, 34. verš

Hinduismus

Postavení žen v hinduismu je složité a nejasně definované. Na jedné straně jsou ženy pokládány za nečisté, díky svým fyziologickým vlastnostem, na straně druhé však díky prolínání kultur a rozšiřování vlivu mezinárodních organizací zabývajících se dodržováním základních práv a svobod po celém světě, jsou v oblastech, kde převažuje hinduismus, ženy již pod ochranou státu. Přesto však v základních zdrojích hinduismu, jako jsou védy, Upanišady či eposy Mahábhárata a Rámajána je žena pojímána jako tvor nečistý, a na rozdíl od muže, žádostivý. Díky tomuto pojetí ženy se proto vyvinuly v hinduistickém prostředí různé a většinou i nepochopitelné rituály. Rituál *satí* neboli upalování mladých vdov je všeríkajícím příkladem. Vdovy byly upalovány proto, že smrt manžela dříve než manželky nutně znamenala její selhání jakožto ženy, navíc s jistou nečistotou jako podstatou sebe samé nadále nemohla zůstat naživu. Tento zvyk již samozřejmě není aktuální¹⁶³, ale vnímání ženy jako méněcenného tvora je například v Indii stále trvajícím problémem, o čemž svědčí i nedávné případy brutálních znásilňování indických žen.

Křesťanství, islám, judaismus, hinduismus i buddhismus mají velkou podporu po celém světě. Ačkoli v České republice nemá majoritně náboženství zásadní roli v životě mnoha lidí, v rámci obvyklých poměrů je ČR spíše výjimkou. V Africe, Asii, ale i Americe hraje a vždy hrálo náboženství velkou roli a jeho přesahy do právních systémů byly a jsou viditelné dodnes. V porovnání s ostatními náboženstvími ovšem v míře vlivu na právo a na jeho pronikání do práva vyniká islám. Právě islám zakotvuje velké rozdíly mezi pohlavími a díky jeho úzké spjatosti s právními systémy dotčených zemí, mají tamní ženy nelehké postavení.

---

¹⁶³ K poslednímu případu došlo roku 1987.

8.2 Právo šarí'a a legitimita násilí na ženách z něj vycházející

Pojem právo šarí'a je velmi často využíván v médiích, ovšem málokdo skutečně chápe, co tento termín označuje. V prostředí kontinentálního práva, je pojem právo vykládán a odborně chápán jako multidimenzionální fenomén¹⁶⁴, v myslích normálních lidí, kteří nejsou právníky, je pak právo chápáno jako soubor pravidel, vyjádřených normami, zákony, judikáty a dalšími prameny práva, uplatňování těchto pravidel státní mocí, nároky jedinců z norem vycházející atd. Právo šarí'a je v tomto ohledu velmi odlišným systémem, který nestaví na zákonech vydaných legislativní mocí, nýbrž na výkladu náboženských spisů, pramenech islámu.

Jak bylo vysvětleno v předchozí kapitole, Islám jakožto náboženství vychází nejen z koránu, ale také ze Sunny. Texty sunny se vyskytují ve dvojí podobě, zaprvé se jedná o hadíthy a dále o síry. V těchto textech lze najít nepřeborné množství informací o Mohamedovi. „Šarí'a není ničím jiným než zhuštěním a rozšířením koránu a sunny.“¹⁶⁵ Právo š'aría je výkladem koránu a sunny islámskými učenici, kteří prohlašují, že šarí'a je Alláhova vůle v minulosti i současnosti. „Měla by být ve své současné podobě používána všemi národy jako jediné posvátné právo.“¹⁶⁶ V doslovném překladu znamená šaría prošlapanou cestu nebo stezku ke zdroji vody. Stejně jako je tomu u práva kontinentálního, i právo šaría se zabývá všemi možnými okruhy fungování společnosti, rodinnému životu, ekonomii, hygieně, ale i politice. Zjednodušeně by se dalo říci, že islámská právní věda se zabývá Prorokovými výroky, jejich významem a důsledky pro konkrétní případy.

V současné době je právo šarí'a uplatňováno ve větší míře v několika Afrických a Asijských zemích. Nejvíce zakořeněno je toto právo v Saudské Arábii a Íránu, kde je výklad náboženských norem velmi restriktivní a za což jsou země již dlouhou dobu kritizovány mezinárodním společenstvím, neboť takovýto výklad často směřuje k omezování a potlačování lidských práv. Z afrických zemí je možné jmenovat Somálsko, které se nedávno k právu šaría veřejně přihlásilo a Nigérii, kde v mnohých oblastech stále právo šaría přetrvává, ačkoli ne v celé zemi. V hojně míře je pak toto právo vykonáváno i v oblasti údolí Svát, v Pákistánu. Afghánistán donedávna také patřil

---

¹⁶⁴ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009.

¹⁶⁵ WARNER, Bill. *Právo šaría pro nemuslimy: Studium politického islámu.*, 2. upr. vyd.. Brno: CSPI International, 2015. str. 23.

¹⁶⁶ Ibid.

ke státům s využíváním práva šarí‘a, po svržení Talibánu se však země stala sekulárním státem a právo šaría se již neuplatňuje. I v dalších zemích, kde je islám dominantním náboženstvím můžeme najít projevy tohoto systému, většinou se však nejedná o uplatňování práva šarí‘a ve všech oblastech života.¹⁶⁷

Dle práva šaría, patří ženy do zvláštní třídy lidí. Ačkoli jsou ženy považovány za drahocenné, zacházení s nimi se zdá být v rukou mužů. Nerovnosti mezi ženami a muži v islámu byly nastíněny v předchozí kapitole. Nerovnosti jsou stanoveny jak v koránu, tak v sunně. Islámské právo umožňuje bití manželky v případě, že je neposlušná: „A ty, jejichž neposlušnosti se obáváte, varujte a vykažte jim místa na spaní a bijte je! Jestliže vás jsou však poslušny, nevyhledávejte proti nim důvody!“¹⁶⁸ Tento verš pocházející z Koránu poskytuje mužům možnost uhodit nebo i více bít svou ženu, pokud mu byla neposlušná. Neposlušnost je pak pojmem širokým a dává prostor výkladu. Může se jednat o nevhodnou poznámku, nepochopený žert, ale i o neuposlechnutí příkazu muže nebo odmítnutí pohlavního styku. Žena má sice stanoveny mnohé svobody a možnosti voleb, je však odkázána vždy na souhlas muže. Nejprve otce či bratra, později svého muže, a pokud ten s volbou ženy nesouhlasí, žena si může vybrat už jen mezi uposlechnutím či možným bitím.

Dalším povoleným projevem násilí na ženách je dle práva šarí‘a ženská obřízka, jeden ze základních druhů násilí vymezených Deklarací jako mrzačení ženských genitálií. Islámské právo nepočítá totiž pouze s obřízkou mužskou, ale s obřízkou ženskou, což lze vyvodit z následujících úryvků: „Těchto pět zvyků je typickým znakem pradávných proroků – obřízka, odstranění pohlavního ochlupení, zastříhávání knírku nakrátko, stříhání nehtů a depilace podpaží.“¹⁶⁹ „...Abú Músá poté řekl: „Zeptal ses správného člověka. Mohamed řekl, že koupel je povinná tehdy, když je muž ve společnosti ženy a jejich obřezané genitálie se dotýkají.“¹⁷⁰ Z prvního hadíthu nevyplývá přímo, že by byla obřízka povinná i pro ženy, ovšem druhý jasně udává, že obřezána má být i žena. Obřízka je tedy součástí práva šaría, obvykle ve formě

---

¹⁶⁷ Mezi tyto další země lze uvést země Severní Afriky: Egypt, Libyi, Alžírsko, dále Etiopii, země subsaharské Afriky, Etiopii, Indonésii, a částečně i země blízkého východu, Indii.

¹⁶⁸ Korán 4:34

¹⁶⁹ WARNER, Bill. *Hadísy – Mohamedova sunna*. Brno: CSPI International, 2016. Str. 24.

¹⁷⁰ Ibid. Str. 25.

klitoridektomie – tedy odstranění klitorisu či pouze odstranění jeho předkožky. Ženská obřízka se nazývá také hufád.¹⁷¹

Právo šarí‘a dále stanovuje trest ukamenování pro ženy cizoložnice, jakožto trest za nevěru. I toto nehumánní trestání stále přetrvává v oblastech uplatňujících právo šarí‘a, což dokládají nejrůznější zprávy. Tento trest vycházející ze sunny je možno vykonat na ženě, ovšem pouze pokud není v jiném stavu či stále ještě nekojí. Pokud kojit přestane, je trest vykonán. Trest má být vykonán na ženě i muži, který se nevěry dopustil, lze tak však učinit pouze, pokud akt může dosvědčit dostatek očitých svědků. „Za Mohamedem přišla žena a řekla: „Posle Alláhův, dopustila jsem se cizoložství (atd.). Když ji přivedli, měla s sebou dítě zabalené v látce a pravila: „Zde je dítě, které jsem porodila.“ Mohamed odpověděl: „Běž a dítě koj, dokud budeš mít mléko.“ Když žena přestala kojit, šla za ním s dítětem, které v ruce drželo kousek chleba. Žena mu řekla: „Apoštole Alláhův, zde je chlapec, kterého jsem přestala kojit, a teď běžně přijímá potravu.“ Svěřil dítě jednomu z muslimů a poté oznámil trest. Žena byla vhozena do příkopu o hloubce její hrudi a Mohamed lidem nařídil, aby ji ukamenovali.“¹⁷²

V oblasti rodinného práva šaría neoponechává ženám svobodnou vůli. Ačkoli je žena formálně pod ochranou svého muže, je také současně podřízena jeho vůli a to nejen v oblasti jeho názorů a příkazů, ale také v sexuální oblasti. Dle práva „je žena povinna umožnit svému muži okamžitě sex, pokud ji o to požádá, jsou doma a je toho její tělo fyzicky schopno.“¹⁷³ V sunně je pak možné dočíst se více o pohledu na přínos ženy a její úlohu ve vztahu s mužem, kdy se zdá, že jako hlavní je možnost muže kdykoli mít pohlavní styk a pokud žena odmítne, bude anděly prokleta.¹⁷⁴ Když se tato povinnost ženy dá do spojitosti s možností bití za neuposlechnutí mužova přání či rozkazu, je patrné, že žena je nucena k souloži pod pohrůzkou násilí, které v případě odmítnutí splnit mužovo přání, může na ní být vykonáno. Tato pravidla práva šaría tedy naplňují jeden z dalších druhů násilí vymezeného Deklarací – Znásilnění, sexuální zneužívání. S právy žen – dětí souvisí možnost uzavření manželství s dívkou mladší dese-ti let, což se váže k historické souvislosti, kdy Mohamed ve svých 51 letech pojal za manželku dívku starou 6 let. Z tohoto důvodu je možnost v Saudské Arábii uzavřít sňatek již s devítiletou dívkou, přičemž po uzavření manželství má muž právo

¹⁷¹ O zvyku obřezávání žen se píše také v textu o bitvě u Badru.

¹⁷² WARNER, Bill. *Hadísy – Mohamedova sunna*. Brno: CSPI International, 2016. Str. 31.

¹⁷³ Warner, Bill. *Právo šaría pro nemuslimy: Studium politického islámu* str. 25

¹⁷⁴ WARNER, Bill. *Hadísy – Mohamedova sunna*. Brno: CSPI International, 2016. Str. 29 – 32.

požadovat pohlavní styk – věc, na kterou není dívka v 9 letech připravena biologicky, ani psychicky. Obvykle se tedy jedná o nucené manželství, kdy dívka je v podstatě zbožím, které její otec smění za dostatečné výhody pro něj plynoucí.

Na místě je poznamenat, že ačkoli je právo šarí'a v obecné znalosti u muslimských rodin, pouze menšina, z celkového počtu cca 1 -1,8 miliardy muslimů na světě, jej stále udržuje při životě. Pro mnoho moderních muslimů je právo šarí'a již zastaralou a těžko uvěřitelnou věcí, na druhou stranu se ale stále v poměrně velkém rozsahu objevuje a praktikuje již v dříve zmíněných oblastech.¹⁷⁵ Skutečnost, že tomu tak stále je, je alarmujícím faktem, ovšem možnosti boje proti tomuto tradičnímu systému vycházejícího z náboženství, jsou omezené. Tlaky mezinárodního společenství na státy porušující práva žen prostřednictvím práva šarí'a jsou téměř bez účinků. Jak je stanoveno v Akční platformě z roku 1995: „...uznává se, že všechny podoby extremismu mohou mít negativní dopad na ženy a mohou vést k násilí a diskriminaci.“¹⁷⁶

8.3 Náboženský faktor – zhodnocení vlivu

Všechna uvedená náboženství mají zakotven ve svých fundamentálních normách nerovné postavení muže a ženy. Záleží ale vždy na interpretaci těchto náboženských norem a situaci ve společnosti, zda se příslušnými ustanoveními řídit bude či ne.

Největší vliv náboženství na postoj k ženám je patrný v islámu. Ustanovení v Koránu, Sunně a výklad islámských expertů se kloní k podřazenosti žen, možnosti jejich bití, nesvobodné ženské vůli a omezeným právům. Aplikování práva šarí'a je obvykle v oblasti rodinných vztahů a soukromé sféry. Pokud jsou objeveny mezery v právu šarí'a, jsou doplněny adekvátním výkladem učenců, pokud ani ten není možný, pak analogií s podobným případem. Často se při výkladu práva šarí'a jedná o hledání pravd, které řekl kdysi dávno Prorok.

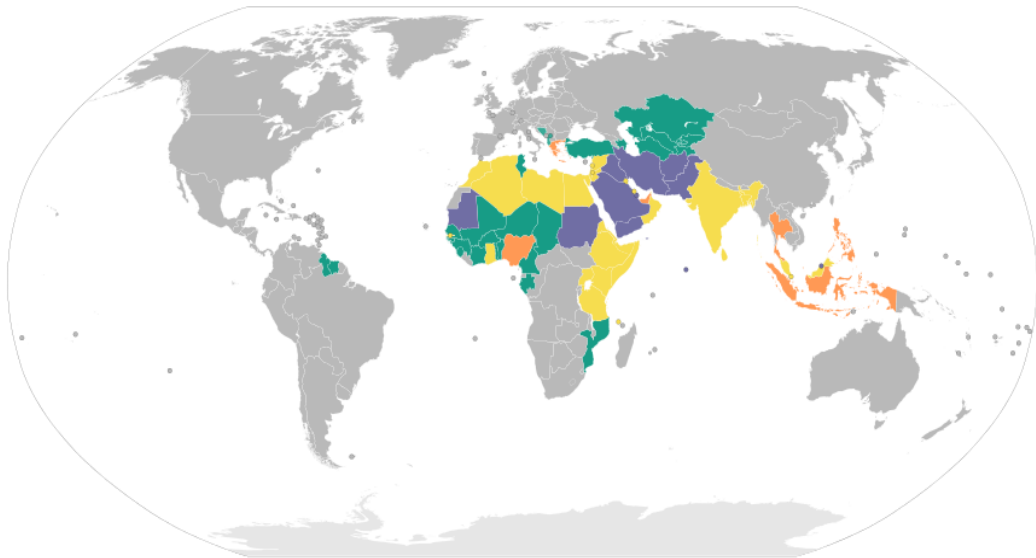
---

¹⁷⁵ Saudská Arábie, Írán, Somálsko a další.

¹⁷⁶ Zpráva ze čtvrté světové konference o ženách (Peking 4. – 15. září 1995). *Akční základna a Pekingské prohlášení*. Čl. 24.

Rozšíření práva šarí'a a spolu s tím i největší vliv islámu ve světě je dobře demonstrován na následující mapě¹⁷⁷, kdy

- zeleně jsou zobrazené země s muslimskou většinou, bez vlivu práva šarí'a na soudnictví,
- žlutě země, kde je právní systém sekulární, ovšem šarí'a se uplatňuje na záležitosti osobního statutu.
- fialově státy, kde se plně uplatňuje právo šarí'a
- a oranžově země, kde se právo šarí'a uplatňuje pouze v některých oblastech a v různé míře.

¹⁷⁷ Freedom House World Map 2013.

9. ZÁVĚR

Ve své práci jsem se zabývala problematikou násilí na ženách. V první části jsem uvedla základní druhy násilí na ženách pro snadnější pochopení tématu. Mezinárodněprávní úpravu násilí na ženách jsem rozebrala jak z pohledu práva humanitárního, které se aktivně snaží prostřednictvím soudních tribunálů trestat pachatele, kteří se dopouští násilí na ženách v ozbrojených konfliktech s úmyslem nejen ženě ublížit, ale také ji demoralizovat a ponížit a s ní celé její okolí.

Práce je navržena tak, aby po obecných a obecně známých aspektech násilí na ženách, jako je zapojení OSN v mezinárodní sféře a oblast smluvních úprav OSN nabízených, dala prostor také soft law pramenům, které jsou v dnešní době rozšířeným fenoménem a i přes jejich nedostatečnost v oblasti vynutitelnosti, jsou mobilizačním a motivačním prvkem pro mezinárodní společenství. V tomto ohledu se tedy práce po shrnutí dvou regionálních úprav – evropské a africké (ta byla vybrána díky komplexnosti Maputo protokolu v oblasti úpravy ženských práv), zabývá především právem konferencí a zhodnocením Pekingu +20.

Pekingu +20 je věnována velká část práce, neboť v rámci příprav na znovusetkání ženské reprezentace po dvaceti letech od přijetí Pekingské deklarace a Akční platformy, byly státy povinny vypracovat zhodnocení implementace platformy do svých právních řádů a ukázat důslednost dodržování strategických cílů platformou stanovených. Práce shrnuje zprávy jednotlivých světových regionů a z mnoha informací v nich obsažených vybírá údaje týkající se násilí na ženách mimo i v rámci ozbrojených konfliktů.

Po shrnutí informací se práce věnuje stručnému zhodnocení situací v pěti hlavních regionech a jejich porovnání, které ovšem vzhledem k rozdílnosti zpráv předložených regiony¹⁷⁸ nelze komparaci plnohodnotně provést. Mnohé státy nebyly do zpráv ani zahrnuty, když nedodaly řádně a včas své revizní zprávy a mnohé státy v určitém bodě předvídaném platformou ani neshbírají potřebná data a údaje.

---

¹⁷⁸Arabský region předložil odbornou zprávu blízkou rozsahem 100 stranám a podložil jí relevantními prameny primárními ale i velmi obsáhlou statistickou základnou. Naopak evropský region předložil zprávu dlouhou okolo 22 stran, bez podrobnějšího uvádění pramenů, stejně nedostatečná byla zpráva regionu Asie - Pacifik

Obecně je ale zjevné, že v každém z regionů i nadále přetrvávají formy násilí na ženách v menší či vyšší míře a že tato je ze stran států eliminována velmi pomalu. Velké množství států přijalo právní úpravu reflektující požadavky platformy, mnoho z nich však pouze formálně, kdy dodržovány jsou kulturní zvyky a tradice či způsoby chování vůči ženám motivované náboženskými normami.

Tím se dostávám k poslední části diplomové práce, kde byl hodnocen vliv náboženství na násilí na ženách. Ač se to může zdát zanedbatelné, neboť normy křesťanského světa nejsou příliš protichůdné ženským právům, v jiných oblastech je vliv náboženství a popřípadě náboženského práva znatelný. V případě buddhismu a hinduismu sice žena nepožívá příliš dobrého postavení, vidíme však i skrze média, že k jisté ochraně žen dochází a že ačkoli pachatelé mnohdy jednají i pod vlivem náboženství, společnost a státy takové jednání odsuzují a trestají.

Nejvíce problematickým a ženská práva porušujícím je v tomto ohledu islám, který je druhým nejrozšířenějším náboženstvím ve světě a který je stále přiživován výklady islámských učenců a odborníků. Každodenní záležitosti v islámských zemích pak nebývají mnohdy řešeny oficiální právní úpravou, ale právem šarí'a – právem vycházejícím z Koránu, Sunny, výkladu proroků a dnešních islámských učenců.

Ačkoli státy s nadvládou práva šarí'a ratifikovaly mnohé mezinárodní úmluvy chránící lidská práva a snaží se postavení žen zlepšit, některé zvyklosti udržované právem šarí'a lze jen těžko vymýtit. Proto se v mnohých zemích střetává tradiční právo a požadavky mezinárodního společenství, což bývá řešeno výjimkami a výhradami pro určité státy. Tento postup ale není řešením situace. Pokud mají být šance na úplnou eliminaci násilí na ženách, je třeba se oprostít od zastaralých a škodlivých praktik a důsledně dodržovat mezinárodní závazky.

Závěrem bych si přála dodat, že situace žen se jistě zlepšuje, a možná tomu tak v malé míře je, bohužel ale každý nový ozbrojený konflikt a s ním související uprchlictví a migrace obyvatel, plodí další násilí na ženách, neboť jsou bytostmi křehčími a ve vyhrocených dobách zranitelnějšími, které se snadno stanou obětí. Alespoň se ale prohlubují snahy taková jednání účinně trestat a naučit společnosti, kde tomu tak dodnes není, aby násilí na ženách chápaly jako jev škodlivý.

10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

10.1 Primární prameny

- African Charter on Human and Peoples' Rights, adopted June 27, 1981, OAU Doc. CAB/LEG/67/3 rev. 5, 21 I.L.M. 58 (1982), entered into force Oct. 21, 1986
- African Charter on the rights and welfare of the child OAU Doc. CAB/LEG/24.9/49 (1990), entered into force Nov. 29, 1999
- Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and the Exploitation of others, 96 U.N.T.S.271, G.A. RES/317 (IV) 2 Dec.1949
- Česká Republika. Vyhláška č. 62/1987 Sb. o Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen
- Česká republika. Vyhláška č. 209/1992 Sb. o Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod
- Česká Republika. Zákon č. 40/2009 Trestní zákoník
- Declaration on the Elimination of Violence against Women A/RES/48/104, 23 February 1994
- European Parliament resolution of 12 May 2016 on implementation of The Directive 2011/36/EU, Dostupná na WWW: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2016-0227+0+DOC+PDF+V0//EN>
- Inter – American Convention on the Prevention Punishment and Eradication of Violence against Women „Convention of Belem Para“. Dostupný na WWW: <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/a-61.html>
- Opční protokol k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen A/54/4, 6. 10. 1999
- Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the Rights of Women in Africa, CAB/LEG/66.6 (Sept. 13, 2000); reprinted in 1 Afr. Hum. Rts. L. J. 40, entered into force Nov. 25, 2005
- Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949 and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts, June 8 1977, 1125 U.N.T.S. 3

- Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949 and relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts, June 8, 1977 U.N.T.S. 609
- Protokol k Úmluvě proti nadnárodnímu organizovanému zločinu o prevenci, potlačování a trestání obchodu s lidmi, zejména ženami a dětmi Doc.A./55/383 (2.11.2000)
- Sběrka mezinárodních smluv č. 84/2009. částka 33. Římský statut Mezinárodního trestního soudu (International Criminal Court).
- Směrnice č. 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí z hlediska rovnosti žen a mužů
- Statut ICTY, U.N.Doc.S/25704 (3 May 1993)
- United Nations Security Council Resolution 827 on Establishing an International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia, S.C. res. 827, 48 U.N. SCOR at __, U.N. Doc. S/RES/827 (1992)
- United Nations Security Council Resolution 955 Establishing the International Tribunal for Rwanda (with Annexed Statute), S.C. res. 955, 49 U.N. SCOR at __, U.N. Doc. S/RES/955 (1994)
- United Nations Security Council Resolution 1325 on women, peace and security (S/Res/1325), 31 Oct. 2000
- Usnesení Evropského parlamentu ze dne 26. listopadu 2009 o odstranění násilí páchaného na ženách. Brusel 2009
- Úmluva o zákazu nebo omezení užívání některých konvenčních zbraní, které mohou způsobovat nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky. Ženeva. 1981
- Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, Doc.E/CN.15/L.9 Rev,1(6. 5. 1999)
- Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí. (online) Dostupý na WWW: www.coe.int/conventionviolence
- The United Nations Convention against Transnational Organised Crime Doc.E/CN.15/L.9 Rev,1

- Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války, Geneva Convention (IV) relating to the Protection of Civilian Persons in Time of War, 12 August 1949, U.N.T.S. 287

Rozsudky:

- Prosecutor v. Tadić 2nd Amended Indictment IT-94-1-T, 18 December 1995, (online) dostupné na WWW: www.icty.org/case/
- Prosecutor v. Farundzija IT-95-17/1-PT, 2 June 1998
- Prosecutor v. Delalić at. al. Judgement I-96-21-T, 16 November 1998
- Prosecutor v. Kunarac, Amended Indictment (T-96-23, 1 August 1998)

10.2 Sekundární literatura

10.2.1 Monografie

- ČEPELKA, Č., ŠTURMA, P.: Mezinárodní právo veřejné, C. H. Beck, Praha 2008
- DIANIŠKOVÁ, Eva. *Mezinárodněprávní aspekty násilí na ženách*. Praha 2009. 66 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra mezinárodního práva. Vedoucí práce Stanislava Hýbnerová. Dostupný také z WWW: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120117005>
- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009.
- Haagské úmluvy v systému mezinárodního humanitárního práva, I. díl, Správa sociálního řízení FMO, Praha 1992
- Historické knihy Starého zákona, České Budějovice: Biblion, 2005.
- HÝBNEROVÁ, Stanislava. *Smluvní úprava OSN k potírání obchodu se ženami a dětmi za účelem sexuálního vykořisťování*. Právní následky mezinárodně protiprávního chování, UK, PF, Praha 2007.
- Korán, Praha: Academia, 2000.
- Nový zákon, České Budějovice: Biblion, 2004.
- ONDŘEJ, J., ŠTURMA, P.: Bezpečnost organizací, mezinárodní bezpečnost a mezinárodní humanitární právo S Sborník mezinárodní konference, UK, PF, 2008
- RENZETTI, Claire M.. *Ženy, muži a společnost*, Praha 2003
- ŠTURMA, P., HÝBNEROVÁ, S., SCHEU, H. Ch., ONDŘEJ, J., ŠŤASTNÝ, R.: *Acta Universitatis Carolinae*, UK v Praze, Karolinum, Praha 1999
- WARNER, Bill. *Právo šaría pro nemuslimy: Studium politického islámu.*, 2. upravené vydání.. Brno: CSPI International, 2015.
- WARNER, Bill. *Hadísy – Mohamedova sunna*. Brno: CSPI International, 2016.
- ZOUFALÁ, M.: *Judaismus a ženy v Izraeli*, Karolinum, Praha 2

10.2.2 Kapitoly v monografiích

- HÝBNEROVÁ, S. *Sexuální násilí na ženách v mezinárodním humanitárním právu a přínos ICTY a ICTR*. Bezpečnost organizací, mezinárodní bezpečnost a mezinárodní humanitární právo – Sborník mezinárodní konference, UK, PF, 2008, str. 279
- GARCIA-MORENO, Claudia, et al. 2013. *Global and Regional Estimates of Violence against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-Partner Sexual Violence*. World Health Organization, Geneva. (online) Duben 2016 (Cit. 17. 4. 2016) Dostupné na WWW: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85239/1/9789241564625_eng.pdf

10.2.3 Články

- MERON, Theodor. *Rape as a Crime under International humanitarian law*, The American Journal of International Law, 1993. Vol. 87., No. 3, str. 425.

10.2.4 Odborné internetové zdroje

- Abdullahi Ahmed An-Na'im. (online) Červen 2015 (Cit. 15. 6. 2015) Dostupný na WWW: <http://aannaim.law.emory.edu/>
- Agentura Evropské unie pro základní práva. *Násilí na ženách: průzkum napříč EU*. (online) Červen 2016 (cit. 1. 6. 2016) Dostupný na WWW: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_cs.pdf
- African United Campaign. (online) Říjen 2015 (Cit. 3. 10. 2015) Dostupný na WWW: <http://africaunitecampaign.org/>
- Freedom House. *Recent Gains and New Opportunities for Women's Rights in the Gulf Arab States*. (online) Květen 2016 (Cit. 2. 5. 2016) Dostupný na WWW: <https://www.freedomhouse.org/sites/default/files/Women's%20Rights%20in%20the%20Middle%20East%20and%20Noth%20Africa,%20Gulf%20Edition.pdf>
- Freedom House World Map 2013. (online) Červen 2016 (Cit. 22. 6. 2016) Dostupný na WWW: <https://freedomhouse.org/sites/default/files/FIW%202013%20Booklet%20-%20for%20Web.pdf>
- International Resource Centre. *Honour based Violence Awareness Network*. (online) Květen 2016 (Cit. 2. 5. 2016) Dostupný na WWW: <http://hbv-awareness.com/faq/#ten>
- Mezinárodní výbor červeného kříže. *Mezinárodní humanitární právo: Odpovědi na vaše otázky*. (online) Červen 2016 (cit. 20. 6. 2016) Dostupná na WWW: http://www.cervenykruz.eu/cz/edicehnuti/MHP_odpovedi_na_vase_otazky.pdf
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Zpráva ze čtvrté světové konference o ženách (Peking 4. – 15. září 1995). Akční základna a Pekingské prohlášení*. (online) Červen 2016 (Cit. 2. 6. 2016) Dostupný na WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/12427/Peking-1995_1.pdf
- Ministerstvo vnitra ČR. *Obchod s lidmi – Popis situace*. (online) Duben 2016 (Cit. 17. 4. 2016) Dostupný na WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-popis-situace-v-obchodu-s-lidmi-979350.aspx>
- Náboženství a lidská práva. (Online) červen 2015 (Cit. 15. 6. 2015), Dostupné na WWW: http://htf.cuni.cz/HTF-337-version1-lidska-prava__skripta.pdf
- Republic of Djibouti, Office of the Prime Minister, Ministry for the Promotion of Women, Family Well-being, and Social Affairs. *National report on the Implementation of the Beijing Platform for Action from Djibouti*. (online) Červen 2016 (Cit. 20. 6. 2016) Dostupný na WWW: <http://www.un.org/womenwatch/daw/Review/responses/DJIBOUTI-English.pdf>

- UNICEF. *Eradication of female genital mutilation in Somalia*. (online) Únor 2016 (cit. 10. 2. 2016) Dostupné na WWW: http://www.unicef.org/somalia/SOM_FGM_Advocacy_Paper.pdf
- UNICEF. *UNICEF Annual Report 2013*. (online) Červen 2016 (Cit 12. 6. 2016) Dostupný na WWW: http://www.unicef.org/publications/files/UNICEF_Annual_Report_2013_web_26_June_2014.pdf
- United Nations Economic and Social Commission for Western Asia. *AGAINST WIND AND TIDES: A Review of the Status of Women and Gender Equality in the Arab Region 20 Years after the Adoption of the Beijing Declaration and Platform for Action. 2015*. (online) Duben 2016 (Cit. 18. 4. 2016) Dostupný na WWW: https://www.unescwa.org/sites/www.unescwa.org/files/publications/files/women_and_gender_equality_in_the_arab_region_beijing20.pdf
- United Nations Economic Commission for Latin America and the Caribbean. *Regional review and appraisal of implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action and the outcome of the twenty-third special session of the General Assembly (2000) in Latin American and Caribbean countries*. (online) Duben 2016 (Cit. 16. 4. 2016) Dostupná na WWW: http://www2.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/csw/59/regional_reviews/beijing20%20en%20c1421041_web.pdf?v=1&d=20150227T065742
- United Nations Economic Commission for Europe. *Report of the Beijing+20 Regional Review Meeting*. (online) Duben 2016 (Cit. 16. 4. 2016) Dostupná na WWW: http://www.unece.org/fileadmin/DAM/Gender/Beijing_20/ECE.AC.28.2014.2.E.pdf
- United Nations. *International Women's Day*. (online) Červen 2015 (cit. 8. 6. 2015) Dostupné na WWW: <http://www.un.org/events/women/iwd/2007/factsfigures.shtml>
- United Nations Economic and Social Council . *Review of the progress and remaining challenges in implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action in Asia and the Pacific*.(online) Duben 2016 (Cit. 17. 4. 2016) Dostupný na WWW: http://www.unescap.org/sites/default/files/Beijing20_Review_Progress_%28E%29.pdf.pdf
- United Nations Economic and Social Council. *Twenty-Year Review of the Implementation of the Beijing Declaration and Platform for Action (BPfA) + 20 – Africa Regional Review Summary Report 1995-2014*. (online) Květen 2016 (Cit. 1. 5. 2016p Dostupné na WWW: http://www.uneca.org/sites/default/files/uploaded-documents/Beijing20/14-01546_-_eng.pdf

- United Nations. *Regions and Countries*. (online). Leden 2016 (cit. 17. 6. 2016). Dostupné na WWW: http://www.un.org/womenwatch/directory/regions_and_countries_20.htm
- United Nations Security Council. *Special Report of the Secretary-General on the African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur*. (online) Červen 2016 (Cit. 3. 6. 2016) Dostupná na WWW: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/163
- United Nations. *Unanimously Adopting Resolution 2253 (2015), Security Council Expands Sanctions Framework to Include Islamic State in Iraq and Levant*. (online) Květen 2016 (cit. 2. 5. 2016) Dostupný na WWW: <http://www.un.org/press/en/2015/sc12168.doc.htm>
- World Health Organization. *Female Genital Mutilation*. (online) Červen 2015 (cit. 6. 6. 2015) Dostupné na WWW: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/>
- Zpráva ze čtvrté světové konference o ženách (Peking 4. – 15. září 1995). *Pekingská deklarace a Akční základna*. (online) Září 2015 (Cit. 20. 9. 2015) Dostupné na WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/12427/Peking-1995_1.pdf

11. ABSTRACT – RESUMÉ

Mezinárodněprávní aspekty násilí na ženách

The international legal aspects of the violence against women

The main purpose of my thesis is to describe basic legal instruments which regulates area of violence against women and analyse a development of a legal regulation adopted by regions and whole international community. Minor purpose of this thesis is to evaluate possible connection between violence against women and religion. Violence against women is still everyday problem in each part of the world.

The thesis is composed of six principal chapters. Chapter one describes basic forms of violence against women which are determined by Declaration on the Elimination of Violence against Women, since 1993. The Declaration defines Violence against Women as „any act of gender-based violence that results in, or is likely to result in, physical, sexual or psychological harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life.“

Chapter two presents several areas which are specific for the violence against women and also demonstrates basic legislations adopted in each area. These areas are international humanitarian law, which includes Geneva Conventions and general section of human rights including women rights. In this general section, the key legislation is Convention on the elimination of all forms of discrimination against women and other acts of soft law, where the key role in matter of Violence against Women represents Beijing Declaration and Platform for the Action, which was adopted in 1995.

Chapter three is about regional organizations and their efforts to prevent and eliminate violence against women. Described are African Union, European Union and Council of Europe.

Chapter four describes Beijing Declaration and Platform for the Action, basic challenges and critical areas, which were indicated and promised to be fulfilled by states in future. Also this chapter shows, in second part, how much the regions succeeded in fulfilling the Platform. This is based on Region's Reviews Beijing +20

Chapter five evaluates situations in regions and around the whole world. Also judges the influence of religions on concrete types of violence and specifics of every region.

Last chapter introduces the main religion rules regarding women's status in the most widespread religions: Christianity, Islam, Judaism and Hinduism. The main attention is targeted to Islam and Islamic law – sharia and its influence on violence against women.

In spite of focusing generally to acts of soft law, the thesis provides new and actual view into current situation on the field of Violence against Women, which is very often conditional to local religion, especially in areas with application of sharia law. Concerning the actual situation in many countries, where is ongoing armed conflict, Violence against Women will be still an existing phenomenon.

11. ABSTRAKT - RESUMÉ

Mezinárodněprávní aspekty násilí na ženách

Hlavním cílem této diplomové práce je analyzovat základní právní úpravu zabývající se oblastí násilí na ženách a zmapovat vývoj této úpravy na úrovni regionální, ale i na úrovni celosvětového mezinárodního společenství. Vedlejším cílem této diplomové práce je zhodnotit možnou spojitost mezi násilím na ženách a náboženstvím. Násilí na ženách je stále se vyskytujícím problémem ve všech oblastech světa.

Mimo úvodní a závěrečné kapitoly, se práce skládá z šesti hlavních kapitol. Kapitola první popisuje druhy násilí na ženách, jež jsou vymezeny Deklarací o odstranění násilí páchaného na ženách, z roku 1993. Deklarace definuje násilí na ženách jako „jakýkoli rodově podmíněný čin, který vede, anebo který by mohl vést k fyzické, sexuální či psychické újmě, anebo zranění žen, včetně vyhrožování těmito činy, zastrašováním anebo svévolnému omezování svobody, a to ve veřejném i soukromém životě.“

Kapitola druhá ukazuje několik oblastí, které jsou specifické pro násilí na ženách, a také představuje základní právní úpravy přijaté v každé z těchto oblastí. Mezi tyto oblasti se řadí mezinárodní humanitární právo, které zahrnuje Ženevské konvence a obecná oblast lidských práv zahrnující ženská práva. Do zmiňované obecné úpravy patří Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen a další akty „soft law“, mezi kterými hraje klíčovou roli v oblasti násilí na ženách, Pekingské prohlášení a Akční platforma, přijaté roku 1995.

Třetí kapitola se zabývá regionálními mezinárodními organizacemi a jejich snahami předcházet a odstranit násilí na ženách. Představenými mezinárodními organizacemi v této kapitole jsou Africká unie, Evropská unie a Rada Evropy.

V kapitole čtvrté je představeno Pekingské prohlášení a Akční platforma, základní strategické cíle a kritické oblasti, které se státy zavázaly naplnit v budoucnosti. Rovněž tato kapitola zahrnuje, ve své druhé části, jak jsou jednotlivé regiony úspěšné v plnění strategických cílů Akční platformy. Toto zhodnocení je postaveno na Zprávách regionů o situaci 20 let po Pekingské konferenci – Peking +20.

Kapitola pátá porovnává situace v regionech a také v rámci celého světa. Zároveň hodnotí specifika jednotlivých regionů, zejména dle typů druhů násilí na ženách v nich převažujících.

Poslední kapitola seznamuje s hlavními náboženskými normami týkajícími se postavení ženy v nejvíce rozšířených náboženských směrech: křesťanství, Islámu, Judaismu a hinduismu. Hlavní pozornost je věnována Islámu a islámskému právu – šarí'a a jeho vlivu na násilí na ženách.

Přestože se soustředí především na výstupy měkkého práva, diplomová práce představuje nový a aktuální vhled do současné situace na poli násilí na ženách, která je velmi často ovlivněna podmínkami jednotlivých regionů, obzvláště v místech aplikace práva šarí'a. Vzhledem k aktuální situaci v mnoha zemích, kde probíhají ozbrojené konflikty, násilí na ženách bude i nadále existujícím problémem.

12. SEZNAM KLÍČOVÝCH SLOV

žena

násilí

12. THE LIST OF KEY WORDS

woman

violence